

PDF
Complete

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

nická univerzita v Liberci

OV DN -HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: primárního vzdávání

**Studijní
program:** Uitelství pro ZTM

**Studijní
obor:** Uitelství pro 1. stupe ZTM

Lidové zvyky a tradice

Folk customs and traditions

Diplomová práce: 08óFPóKPVó0015

Autor: Monika Hrdli ková

Podpis:

Adresa: Lu ní 462, 513 01 Semily - Podmoklice

Vedoucí práce: Mgr. A. Lucrezia TMkaloudová Puchmajerová

Po et

stran	graf	obrázk	pramen	p íloh
78	25	20	11	8

V Liberci dne:

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – kolní dílo.

Berou na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Ufiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si v domě povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, ať do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucí diplomové práce.

Datum:

Podpis:

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Poděkování

Kada bych poděkovala mgr. A. LucreziiTM Kaloudové Puchmajerové za odborné vedení, konzultace, cenné rady a připomínky.

Mé poděkování patří také flák m 4. ro níku ZTM Dr. F. L. Riegra v Semilech, kteří ochotně spolupracovali při plnění úkol mého projektu zaměřeného na lidové velikonoční zvyky a tradice.

ANOTACE

vé zvyky a tradice

Záměrem diplomové práce je seznámit širokou veřejnost s velikonoční tradicí, se smyslem a podstatou velikonočních zvyků. Výsledným cílem mého snažení je vzbudit u dětí zájem o tradice a tím je uchovat pro budoucí generace. Část diplomové práce se zabývá historií, vznikem a průběhem tradic. Projekt jsem pojala především v rámci výtvarné výchovy, ale souasně jsem se zaměřila na kompletní prolínání několika podmínkami navzájem. Práce je založena na osobních zkušenostech a je doplněna vlastními fotografiemi.

Klíčová slova: velikonoční tradice, velikonoční zvyky, projekt, výtvarná výchova, fotografie.

SUMMARY

Name of the diploma work: Folk customs and traditions

The aim of the diploma work is to publish the information about the Easter tradition and to emphasize its sense and meaning of the Easter customs. The final goal of my work is to attach the children's interest to the tradition and this way to preserve it for future generations. A part of the diploma work deals the history, the origin and the course of traditions. The project belonged mostly to the creative arts and crafts education, but simultaneously I tried to connect several subjects. The diploma work is based on the personal experience and is supplied with my own photographs.

Keywords: the Easter tradition, the Easter customs, the project, art, photographs.

RESÜMEE

Name der Diplomarbeit: Volksgewohnheiten und Traditionen

Die Diplomarbeit hat die breite Öffentlichkeit mit der Ostertradition, mit dem Sinn und Wesen der Ostergebräuche bekannt zu machen. Das Endziel meines Bestrebens ist bei den Kindern das Interesse an Traditionen zu wecken und dadurch diese für künftige Generationen zu bewahren. Ein Teil der Diplomarbeit befasst sich mit der Geschichte, dem Ursprung und dem Verlauf der Traditionen. Das Projekt fasste ich vor allem im Rahmen der bildenden Erziehung, aber zu gleich habe ich mich auch auf ein vollständigeres Verflechten einiger Gegenstände untereinander gerichtet. Die Arbeit ist auf persönlichen Erfahrungen aufgebaut und durch eigene Fotos ergänzt.

Stichworte: Die Ostertradition, die Ostergebräuche, Das Projekt, Kunst, die Fotos.

1. ÚVOD.....	- 8 -
1.1 Cíl práce.....	- 8 -
2. LIDOVÁ KULTURA A TRADICE.....	- 9 -
3. HISTORIE VELIKONOC.....	- 10 -
3.1 Víra našich předků.....	- 10 -
3.2 Vznik názvu Velikonoce.....	- 10 -
3.3 Z historie Velikonoc.....	- 10 -
3.4 Oslavy pohanské.....	- 13 -
3.5 Křesťanské Velikonoce.....	- 14 -
3.5.1 Svátek Pesach.....	- 14 -
3.5.2 Srovnání pesachové večeře a Večeře Páně.....	- 16 -
3.5.3 Ježíš Kristus a období Velikonoc.....	- 17 -
3.5.4 České křesťanské Velikonoce	- 21 -
4. PRŮBĚH A SLAVENÍ LIDOVÝCH VELIKONOC.....	- 24 -
4.1 Období půstu.....	- 27 -
4.1.1 Popeleční středa.....	- 28 -
4.1.2 Černá neděle	- 28 -
4.1.3 Neděle prázdná.....	- 29 -
4.1.4 Neděle kýchavná.....	- 29 -
4.1.5 Neděle družebná (nebo také liščí).....	- 29 -
4.1.6 Neděle smrtelná.....	- 29 -
4.2 Svatý týden.....	- 31 -
4.2.1 Květná neděle.....	- 31 -
4.2.2 Škaredá středa.....	- 33 -
4.2.3 Zelený čtvrtek.....	- 34 -
4.2.4 Veliký pátek.....	- 35 -
4.2.5 Bílá sobota.....	- 35 -
4.2.6 Boží hod velikonoční.....	- 36 -
4.3 Pomlázka.....	- 36 -
4.3.1 Postup při pletení pomlázky.....	- 37 -
4.3.2 Kraslice.....	- 37 -
4.3.3 Velikonoční výzdoba domácnosti.....	- 38 -
5. PRAKTICKÁ ČÁST DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	- 39 -
5.1. Dotazníkové šetření a jeho výsledky.....	- 39 -
5.1.1 Závěry z dotazníkového šetření.....	- 49 -
5.2 Projektové vyučování.....	- 50 -

PDF
Complete

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

projektů.....	- 52 -
učovací hodiny s reflexemi.....	- 55 -
5.4.1 Český jazyk – čtení (4. ročník ZŠ).....	- 55 -
5.4.2 Pracovní činnosti (4. ročník ZŠ).....	- 56 -
5.4.3 Výtvarná výchova (4. ročník ZŠ).....	- 58 -
5.4.4 Pracovní činnosti (4. ročník ZŠ).....	- 59 -
5.4.5 Tělesná výchova (4. ročník ZŠ).....	- 60 -
5.4.6 Přírodověda (4. ročník ZŠ).....	- 61 -
5.4.7 Hudební výchova (4. ročník ZŠ).....	- 62 -
5.4.8 Pracovní činnosti (4. ročník ZŠ).....	- 63 -
5.4.9 Dvouhodinovka: Tělesná výchova a výtvarná výchova.....	- 64 -
5.4.10 Český jazyk – čtení (4. ročník ZŠ).....	- 65 -
5.4.11 Výtvarná výchova (4. ročník ZŠ).....	- 66 -
5.4.12 Vlastivěda (4. ročník ZŠ).....	- 66 -
5.4.13 Matematika (4. ročník ZŠ).....	- 67 -
5.4.14 Výtvarná výchova (4. ročník ZŠ).....	- 68 -
5.4.15 Český jazyk (4. ročník ZŠ).....	- 69 -
5.4.16 Pracovní činnosti (4. ročník ZŠ).....	- 70 -
5.4.17 Výtvarná výchova (4. ročník ZŠ).....	- 71 -
5.4.18 Dvouhodinovka: Instalace obrázků a veřejná výstava.....	- 71 -
5.5 Celkové zhodnocení realizace projektu.....	- 73 -
6. ZÁVĚR.....	- 74 -
7. SOUPIS BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ.....	- 75 -
8. POUŽITÁ LITERATURA.....	- 77 -
9. SEZNAM PŘÍLOH.....	- 78 -

Tato diplomová práce je psána jako možná inspirace pro práci uitel prvního stupně základní školy, případně i pro všechny rodiče dítí mladšího školního věku. Přestože vlastní invence ji ale máme tvořivý pedagog působící pro žáky i studenty všech věkových kategorií.

Velikonoční lidové zvyky a tradice jsem si, po dohodě s vedoucí práce, vybrala kvůli jejich hlubokému rozmanitě duchovnímu. Velikonoce provází pocit očekávání. Zníme zimu v podobě Morany a podvědomě očekáváme příchod nového léta. Ježíš Kristus je ukřižován a zase vstane z mrtvých. Takovýto silný duchovní náboj Velikonoc přímě vybízí k zamyšlení, k jakým hodnotám a způsobům chování bychom měli být dále vedené a jakým způsobem toho lze docílit. Této otázce se věnuji v praktické části své diplomové práce.

Diplomová práce se skládá z části teoretické, která má podrobněji informovat o tom, jakým způsobem se Velikonoce vyvíjely, ale také o bohatosti jejich zvyků a tradic. Praktická část obsahuje výsledky dotazníkového šetření, které vypovídají o tom, zda jsou uitelé prvního stupně základní školy ochotní velikonoční motivy zapojovat do každodenní výuky. Další částí praktické části je vlastní projekt, který je zaměřený nejen na rozšiřování znalostí a na učení se novým dovednostem, ale i na výchovu žáků. Práce obsahuje reflexi vybraných úkolů s fotodokumentací.

Myslím si, že velikonoční lidové zvyky a tradice mohou být i pro dnešního člověka materiálně zabezpečeného, technickými vymoženostmi obklopeného člověka zdrojem inspirace. Máme se inspirovat úctou a láskou k přírodě předchozích generací. Cenné pro nás může být, když lépe pochopíme jeden z našich kořenů – ten řídkovsko-křesťanský. Tato diplomová práce chce ukázat, jakými způsoby je toho možné dosáhnout u žáků mladšího školního věku.

1.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je ukázat možnosti, jakým způsobem seznámit žáky mladšího školního věku s tradicemi a zvyky období Velikonoc. Žáci by si měli při setkání s lidovými tradicemi odnést silné pozitivní profity.

Zaměřuji se na prolínání estetické a výtvarné výchovy, dalších podmínek a výchovy etické. Cítím, že je důležité dbát na upevnění zdravých vztahů k přírodě, k lidem i k sobě samému.

A TRADICE

Tradiční lidová kultura, není se budou v novém popisu jednotlivých velikonočních zvyků, vysvětluji, co si představují pod pojmy lidová kultura a lidová tradice.

Lidová kultura, nepořadně a zúženě někdy označovaná jako "folklór", zahrnuje širokou škálu projevů hmotného, sociálního a duchovního života lidu: nejen způsobů žití, druhů zaměstnání a obřadů, stavitelství a bydlení, odívání, stravu, způsobů práce, výtvarné projevy, obyčejovou tradici a obřadní kulturu, vědomí a víru, slovesné, hudební, dramatické a taneční umění.

Pro tradiční lidovou kulturu jsou charakteristické projevy spontánní a kolektivní, jež jsou vázány na tradici.

Lidová kultura je založena na tradici a sama vytváří osobitý druh tradice, chápáný jako kulturní dědictví. V tomto významu lze hovořit o tradicích lidové kultury, syntetizujících dějinný odkaz i tvůrčí úkol zároveň, sepětí minulosti se současností. (1)

Od počátku lidských dějin, kdy člověk začínal nabývat první zkušenosti a vytvářet – třeba velmi prosté – kulturní hodnoty, se základním principem předávání kulturních informací v generaci posloupnosti stává **tradice**.

Tradice jako sociální forma odevzdávání lidských zkušeností plní tak děležitou funkci v procesu socializace.

Tradice je utvářená v domýšleném procesu, jehož úkolem není jen zajistit pouhou existenci společnosti, ale také její řád, její organizaci.

Stabilita a variabilita tvoří základ každé tradice a lidové tradice zvláště. (2)

Je děležitá učit děti rozpoznávat vědní den od svátku, učit je neignorovat proměny přírody i člověka během roku. Úkolem prvního stupně základní školy by mělo být přistupovat k kulturním tradicím. Obohatí tím jejich život, vrátí krásu a poezii každodennímu životu. Toto lze rozvíjet estetickou a citovou výchovou. Společné zážitky potom pomohou vytvořit a upevnit mezilidské vztahy ve třídě.

Obyvatelstvo na našem území vždy v ilovalo Boha. Před přijetím křesťanství ale bylo mnohem silněji spojeno s tzv. duchem přírody. Toto pouto bylo tak silné, že i církev k nám musela zaujmout tolerantní postoj, přijetím zelených větví do soustavy svých cenin. Dnešní obyvatelstvo se dovedlo vzdálit přírodě i Bohu. Ne samozřejmě každým, záleží na způsobu života rodiny. Neblahý vliv má velkoměstský šon a kladení přílišného důrazu na hmotné zajištění.

Asto již ani nevíme o věcech našich předků zřehla nic. A přesto si myslím, že pro pochopení mnohorozměrnosti Velikonoc je to velmi důležité.

3.1 Víra našich předků

Je jisté, že v polovině 5. století již žili Čechové a Moravané na našem území. První slovanská víra zde byla založena pravděpodobně roku 626 a roku 661 se rozpadla. V tomto období je to obyvatelstvo vyznávalo víru v nejvyššího Boha a rozsáhlou soustavu duchů.

Křesťanství se na našem území nejprve dostávalo pozvolna. 1. ledna 845 se dalo pokřtít ve věku třinácti letských pánů.

Obrat se stal roku 863, kdy na našem území přišli bratři Cyril a Metoděj. Povolal je sem kníže Rostislav. Roku 973 bylo založeno pražské biskupství Boleslavem II. Pražský biskup sv. Vojtěch v letech 982 až 997 zakládal první české kláštery. Roku 1096 v sazvaském klášteře i v celých Čechách zanikl slovanský obřad a s ním veškerá literatura cyriloslovanská.

3.2 Vznik názvu Velikonoce

Tajemná událost zmrtvýchvstání Ježíše se připravovala v noci, která byla označena jako veliká. Odtud pochází staré složené slovo Velikonoce a jeho plurál Velikonoce, historicky doložené u nás od 14. století. Jazykovědci soudí, že Velikonoce získaly plurál vlivem pojmenování Vánoc (odpovídá tomu také v tichém pojetí dní, celý sváteční cyklus). Na rozdíl od Vánoc však sám název Velikonoce nenese žádné stopy památky starých lidových svátků a jeho původ je křesťanský i v jiných evropských jazycích.

3.3 Z historie Velikonoc

V noci (nebo zahalené tmou) se také staly některé klíčové biblické události. Jako dva časové vrcholy zde vystupují příchod a ranní úsvit; liturgické Velikonoce jako novoroční slavnost (podobně také vánoční oslava Božího narození) s očekáváním východu slunce byla zde doložena ještě na začátku novověku. Z kdysi tiché noci se strážil u hrobu, která se teprve při východu slunce změnila v radost Vzkříšení, vyvinula se postupem času velikonoční vigilie. Jen stěží dnes potvrdíme nebo vyvrátíme názor, že církev zde navázala na lidovou víru: podle ní v noci před

ch hodinách p echodu, m fle lov k duchovními
tými a kultovními úkony) p ízniv ovlivnit svoji

Historické zprávy nevypovídají, kdy se jednotlivé lidové oby eje p ipojily ke slavení k es anských Velikonoc, a ufl pro p irozenou harmonii obnovy pozemské a obnovy duchovní, nebo nap íklad z iniciativy církve. Nápadn se totífl podobají oby eje s vodou pramenitou a s vodou sv cenou, zelenými v tvemi a ratolestmi posv cenými, vejcem í vejcem sv ceným.

Nebylo-li mofné lidové oby eje zru-it zákazem, snaflila se církev dát jim vlastní obsah; oficiální posv cení ani za azení ke k es anským Velikonoc m lidové oby eje s ratolestmi, vejci í ohn m (opáleným d evem) v-ak v podstat neovlivnily. Lidové Velikonoce sm ují k pozemskému dobru, k es anské Velikonoce evokují k hledání hodnot nadpozemských, duchovních.

Jedním z mála na-ích historických doklad toho, jak v my-lení prostého lov ka splynula lidová víra v nadp irozenou moc slova a vody s vírou v Kristovu ob , jsou velikono ní za íkání a modlitby. Podle t chto projev lidové duchovní poezie motiv k es anských Velikonoc skute n proníkl do obsahu ob adního umývání (nebo poklekání na rose v zahrad), konaného v pa-íjových dnech p ed východem slunce, a lidový oby ej se v této podob stal velikono ním. My-lenkové spojení rituálu umývání a pa-íjového motivu mohla zprost edkovat ístota jako spole ná hodnota víry (nikoli jen nárok hygieny). Funkce o isty vystupuje jako hlavní charakteristika lidových oby ej Svatého týdne (vztahují se na lov ka, d m a hospodá ství, první práce na poli) a má smysl jak praktický, tak také duchovní (vstup do nového vegeta ního období, první úkony mají být o i-t né) - z k es anského hlediska lov k ísté du-e m fle obnovit sv j k estní slib a být spoluú asten na Kristov zmrtvýchvstání. ístá a o istná je podle lidové víry voda, zvlá-t pramenitá voda velikono ní - ístá a o istná je ob Beránka boflího. Hranice mezi pozemským (hmotným) a duchovním se ztrácí.

Ty vod nko ístá,
te e-z ran Pána Krista,
umývá-b ehý, ko eny, kamení,
umyj í moje h í-né stvo ení!

Podle bible Jeffí-zem el o svátcích nekva-ených chleb , kdy Hospodin na ídil hod beránka (tj. o flidovských Velikonocích). Nad je na nové nesmí být poznamenána ní ím starým, proto ob adní paschální ve e s chlebem bez kvasu, který by svou povahou vstup do nového flivota naru-oval. Kdysi první chléb nové sklízn , p edkládaný v flidovském rituálu jako chléb ob tní, p íjal ob adní funkci p ipomínky spásné události (exodu). Z flidovské velikono ní tradice, která má sv j samostatný bohatý vývoj, p echází do smyslu k es anských Velikonoc symbolika **nového flivota**, flivota vykoupeného ob tí p echodu; ob tí z prvotin úrody a ob tí beránka "bez vady", nejlépe toho jara prvorozeného. ísté o i- uje, posiluje nábojem nepo até síly, je dík vzdáním: ob z prvotin jako reflexe staré

obecným projev m psychiky lov ka, a ufl se
atým, du-ím zem elých i pohanským duch m.

Podle Písma slavil Jeří-se svými u edníky flidovskou slavnost beránka, p i emfl
se následujícího dne sám stal pravým Beránkem boflím, ob tovaným za lov ka;
za spásu v rných v ících.

Spory o **termín velikono ní slavnosti** p eru-il afl koncil v Nikai v roce 325, který
datum Velikonoc poloflil na první ned li po prvním jarním m sí ním úpl ku;
pohyblivé datum Velikonoc se tak ocitlo mezi 22. b eznem a 25. dubnem. Ve
spleti názor na termín velikono ní slavnosti se objevuje i chronologie, podle nífl
je doba smrti Jeří-e Krista identická s dobou jeho po etí (patrná je snaha o reflexi
velikono ní my-lenky jednoty smrti a nového flivota). Stanovením Velikonoc
za al vývoj církevního roku (váno ní okruh je mlad-í). Mezníkem je svátek
Nanebevstoupení Pán ty ícátého dne po velikono ní ned li. Mystická ty ícátka
má pravd podobn zd vodn ní v tom, fle i narození lov ka p edpokládá 40 týdn
od po etí.

Zvlá-tní význam ob adního pe iva v jarních rituálech, který badatelé shodn
spat ují v tom, fle jde o sou ást p edk es anských svátk jara zam ených na zdar
p í-tí úrody, uchoval se v e-tin v pojmenování flidovských Velikonoc **P esnice**
(Den P esnic). Název je odvozen od adjektiva p esný s prvotním významem
nekva-ený. Vázal se vfldy s chlebem, resp. pe ivem, p i emfl d raz je kladen na
jeho p vodní význam (p esný, tj. neporu-ený kvasem, erstvý, sv flí). V názvu
flidovského svátku je upomínkou na starozákonní hod beránka s nekva-eným
chlebem a ho kými bylinami.

Ve snaze vysv tlovat Velikonoce jako svátky zasv cené pohanské bohyni jara,
byla od Grimmových dob je-t po celé století p íjímána stará teorie Bedy
Venerabilise, fle n mecké Ostern a anglické Easter pochází od jména **germánské
bohyn Ostary**. Je-t dnes se nap íklad v severských zemích objevují hlasy
sympatizující s flenským principem pohanského boflství, a také s Ostarou,
zosob ující jarní rovnodennost, nad ji a krásu zá ícího jitra nového dne i nového
nástupu sv tla, tepla a plození flivota v obnoveném p írodním roce. Genetický
vztah pohanské bohyn jara s Velikonocemi u N mc a Anglosas ov-em
v decky doloflit nelze.

O Velikonocích m fle lov k kaflde historické epochy naslouchat bolesti Panny
Marie a plá i Má í Magdaleny, úflasu i strachu t í Marií u prázdného Jeří-ova
hrobu, neví e Tomá-ov nebo radosti Jeří-ových u edník nad zmrtvýchvstáním
Pána; **radosti posvátné** jako sou ásti váflného biblického dramatu. A p ece k
rituálu Velikonoc kdysi pat ila také **radost sv tská** - hlu ná, neváflná i
zesm - ující. Velikono ní smích ve-el do bohaté literatury jako ob adní risus
paschalis. Podle st edov kých zpráv se ozýval z kostela a vyvolávali ho v
kázáních sami duchovní.

Tento jinak oblíbený velikonoční smích zřejmě ufl
en a také papežem zakázán, zachytili badatelé
ního zvyku z pohanských dob, který se udržel jen
jednou v roce, jako součást vášného rituálu Velikonoc.

V **lidových velikonočních hrách** se rolí ujímaly světské osoby, promlouvaly k
divákům národním jazykem. Lidé tehdy znali především velikonoční tyčidenní post,
houby a kyselo jako postní pokrmy, pečení velikonočního mazance. Hry se váží k
hlavnímu tématu Zmrtvýchvstání. V českých lidových velikonočních hrách ovládá
kousek univerzálního světa stědovkých hánků a vyvrhel společnosti
(muzikant, hráč kostek, zloděj, opilec, podvodník), mezi nimiž konkurují
čertem jen fláci (studenti) a další postrach věch dob, sebev domé fleny -
arod jnice.

Typické je zesměšnění prostědnictvím **biskupa blázna** na oslici, známé ze
stědovkých Velikonoc i Vánoc (a dalších přeflitostí liturgického roku): postava
blázna je totiž mimo soutěhlodba a zla, mimo hádku smrti a spasení. Dušistá,
nevdomá, neodpovdná, a tudíž nedotknutelná: blázen proto věl jako hrdina do
stědovkého svátku, maskovaného prvodu a později koledy jako nepsaného
práva flák a nířích duchovních. Svátky blázna jsou literárně dolofeny od 10.
století a rozvinuly se po celé Evropě. Svátek blázna byl svátkem osla: o Vánocích
mu posloužila biblická scéna útěku do Egypta, o Velikonocích parodoval Kristů
příjezd do Jeruzaléma. Husitství u nás vypudilo z chrámu věchny tyto nevážné
obyčeje, by jako starodávné dlouho respektované.

K nevážným charakteristikám Velikonoc patří i další jevy stědovkého svátku ve
mstě a mstěku, **noční hlučná procesí**. Znamé jsou například z Vestfálska - s
maskami a rámusem. Probíhají z první velikonoční neděle na pondělí. Na
Vysoce se praská zvláště dlouhými biči. Tento jev má patrně blíž k funkci
hluku v jarních obádech zemědělského venkova.

Přes let starý antropologický výklad se odvolává na to, že svátky blázna zavedli
v době raného křesťanství na předkové, kteří do vědli, co dělají. Sváteční
obveselení je nutné, šaby hloupost (bláznovství), která je naší druhou přirozeností
a je lověku vrozena, mohla se aspoň jedinkrát v roce svobodně vyflitě. (3)

3.4 Oslavy pohanské

Na utváření našich lidových tradic a zvyků měl vliv především pro nás velmi podstatný
víry: víra pohanských věch v nejvyššího Boha a rozsáhlou soustavu duchů a
později křesťanství.

Pohanští věchové flili v úzkém sepětí s přírodou. Jevy v přírodě si vysvětlovali po
svém - jako innost tajemných a mocných duchů, například Hromu, Vodníka, Víly,
Skřítka, Sudičky, Vlkodlaka, Meluzíny, Polednice, Moeny a dalších.

Pohaně měli dvě velké slavnosti - letního a zimního slunovratu.

byly podstatné koledy, k í-ení p írody, hra, zp v,
b tí.

P í oslav letního slunovratu hrála velkou roli ze le , písň , topení zimy (Mo eny),
vzývání Vesny.

Nové léto p íchází symbolicky s koledou dívek p íná-ejících do každého domu
líto na Smrtnou nebo Kv tnou ned íi.

Zelený tvrtek je hlavním dnem jarního novoro í. Dlouho p eznávalo staré
situování novoro í na jarní období, a zvlá-t na venkov , kde se v tu dobu
zahajoval nový hospodá ský rok (první zem d lské práce, první výhon dobytka na
pastvu). P es reformy a složitě posuny v kalendá i se v na-em prost edí ujímal 1.
leden jako stálý termín Nového roku teprve od 15. století.

Pozd ji do-lo ke smísení pohanské víry a k es anství. Staré zvyky (afl na výjimky)
dostaly k es anský výklad a symboliku. (4)

3.5 K es anské Velikonoce

Dominantní kulturní vrstva Velikonoc je spjata s k es anstvím. Základem
k es anských Velikonoc, které p edstavují výchozí a nejstar-í bod í ob adní
cyklus k es anství, je biblická zv st o uk íflování, smrti a zmrtvýchvstání
Spasitele Ježí-e Krista. Na tuto genezi Velikonoc poukazuje i název, odvozený od
veliké noci: tak byla pojmenována noc, po nífl vstal Ježí- z mrtvých (tj. noc
nejv t-ího tajemství v duchovních d jinách). Velikonocemi vrcholí - a také
nabývá smyslu - biblický p íb h o narození a flivot Syna Bofího; na rozdíl od
Vánoc, které nejsou v bibli asov ur eny, velikono ní drama Ježí-ovy ob ti se
podle evangelií odehrává na flidovský svátek nekva-ených chleb - pesach.

K es anské Velikonoce vypráv jí biblický p íb h Ježí-e Krista a dávají tím
mořnost p íblíflit se ke smyslu lidského úd lu. K es anské my-lení m ní utrpení,
výraz nad jeplné velikono ní ideje p echodu v kladnou flivotní zku-enost;
pochopit (a p íjmout) milost k ífle je po átkem cesty. (5)

3.5.1 Svátek Pesach

Podle druhé knihy Mojží-ovy slavili flidé Velikonoce (pesach, ecky pascha) na
památku exodu, tj. svého odchodu z Egypta. Tato událost znamenala nejen
osvobození z otroctví, ale samotné uvedení do svobodného flivotu; historická
vzpomínka nabyla dimenzi víry a jako výpov víry p esahující hranici asu i
prostoru stala se znamením p echodu od smrti k flivotu, z utrpení k radosti, z
temnot ke sv tlu. Odtud se odvíjí smysl Velikonoc: u flid znamená po átek cesty
do "zem zaslíbené", u k es an po átek cesty ke spáse.

dlouhé d jiny, b hem nichfl doznal mnoha prom n. ku Pesach pat í podle pojetí k es anských, ale i nádných pastevc , který se slavil na ja e v íroké rodin , kdyfl se z pastvi- p emístila do míst, kde se obd lávala zem . Dal-ím p edstupn m je jiný zem d lský svátek jara, svátek nekva-ených chleb (macot), který se slavil na za átku je menné fln .

V biblických d jinách vystupuje svátek Pesach na sv tlo v té form , jak jej slavil celý Izrael, kdyfl se usadil v zemi Kanaán. Stal se nejd leflit j-ím svátkem Izraele, p ipomínkou vysvobození izraelského lidu z egyptského otroctví. Poráflení velikono ního beránka a s tím spojené symbolické úkony s berán í krví (Ex 12, 21-24) na stran jedné a nekva-ené chleby z obilí nové fln na stran druhé se spojily ve spole né pesachové ve e i. Jednotlivé prvky slavení Pesach - slova, gesta, pokrmy - zp ítom ují záchranné jednání Boha, který sv j lid vyvedl z Egypta. Svátek Pesach je tak zjevným výrazem víry Izraele.

V dob královské se Pesach jako svátek celého Izraele pojil s Jeruzalémem a tam se také v rodinném svazu slavil. Po zni ení chrámu v dob babylonského exilu z stal Pesach hlavním svátkem flidovské rodiny a symbolem vzpomínky a nad je.

Svátky Pesach trvají sedm dní, zvlá-tní d raz se p ítom klade na jejich za átek a konec. P i bohoslufb se p ed ítá Píse písní, jífl se rozumí jako chvále lásky Boffí k jeho lidu. Mimo zemi Izrael se odedávna p ípojuje osmý den, aby se vyrovnaly nep esnosti v ur ení za átku svátku. Ve er 15. nisanu (b ezen/duben) se rodina shromáfldí po bohoslufb doma ve sváte n vyzdobené místnosti k pesachové ve e i; aby byla je-t slavnostn j-í, jsou p izváni také hosté.

K pesachové ve e i pat í tyto ásti, které dnes mají symbolický význam: t i nekva-ené chleby (macot) jako vzpomínka na sp -ný odchod z Egypta, kdy nebylo moflno ekat na vykva-ení t sta; ty i poháry vína jako znamení radosti z osvobození; jeden plod zem , kup . petrflfel, jako znamení skrovné stravy v Egypt ; k en jako "ho ká bylina"; vejce jako náhrada za sváte ní ob ; hn dé ovocné pyré z jablek, o ech a ko ení k upomínce na bláto, z n hofl museli Izraelci v Egypt tvo it cihly; trochu slané vody k upomínce na slzy uja meného národa a pe ená jehn í kost jako znamení pro pesachového beránka, který byl zabit p i vyjití z Egypta a pozd ji poráflen o svátku Pesach v Chrám , po zni ení Chrámu v-ak jífl být poráflen nem fle.

K slavnosti pat í konkrétní výroky poflehnání a modlitby, halelové flalmy a jiné písn . Nejmlad-í ú astník ve e e se zeptá otce domu, ím se vlastn tento den tak li-í od v-ech ostatních. Na jeho ty i otázky odpoví otec tím, fle p ednese z pesachové Hagady vypráv ní o vyjití z Egypta a ustanovení svátku Pesach a vysv tlí jeho jednotlivé ásti. Pon vadfl B h jednou sv j lid vysvobodil, lze se nadít nové záchrany; proto na stole z stává pátý pohár pro proroka Eliá-e, p edch dce Mesiá-ova.

Svátoostí pro flidy Pesach není. Chléb, víno a ostatní "flivly" pesachové ve e e jsou pro flidy p edev-ím symboly, znameními, která zp ítom ují Boffí spasitelné

smutek, vzpomínka a nad je jsou zde vzájemn
skou víru typickým. Svátek propojuje d ív j-í
ými i p icházejícími a ukazuje k budoucí spáse v

Bohým království.

"Toto je chudý chléb, který jedli na-i p edkové v egyptské zemi. Každý, kdo je
hladov, a p ijde a p ojí, každý, kdo je v nouzi, a p ijde a slaví Pesach: Tento rok
zde, p í-tí rok v zemi Izraele! Tento rok otroci, svobodní lidé rok p í-tí!"

3.5.2 Srovnání pesachové ve e e a Ve e e Pán

Poslední ve e i, kterou Ježíš slavil se svými u edníky v p edve er svého
uk ífování, je možno pochopit jen v souvislosti svátku Pesach, i když nelze
jednozna n dovodit, zda lo o pesachovou ve e i ve vlastním smyslu slova. Ježíš
lámal chléb a pil víno tak jako p i pesachové ve e i a obojí provázel výkladem,
d kovnými modlitbami a chvalozp vy. Jako p i pesachové ve e i se tu st ídaly
otázky a odpov di, vzpomínky na Bohy spasitelné skutky a na ustanovení hostiny
jako Ve e e Pán . Ježíš mluví o "památce" a vyzývá k tomu, aby se slavení ve e e
opakovalo. Spole né jezení a pití souvisí se spole enstvím mezi lidmi navzájem a
se spole enstvím s Bohem; v etn ýhledu na p íchod Mesiá-e.

Evangelia a Pavel berou spojitost pesachové ve e e a Ve e e Pán váln .
K es anská církev vyloila a pochopila ze souvislosti svátku Pesach nejen
Ježíšovu poslední ve e i, nýbrž i jeho smrt: Ježíš sám zaujímá místo
velikono ního beránka a dává ú ast na své smrti a jejích ú íncích.

Ob sváte ní hostiny jsou zakotveny v bibli a ustanovení Ve e e Pán dokonce
v dom navázalo na sou ásti ílidovských pesachových oby ej a s nimi spojená
p esv d ení. Ob slavnosti mají dialogický charakter i pevný liturgický ád, a koli
co do formy i výkladu pro-ly v pr b hu staletí svým vývojem. P i obou
slavnostech jde o památku vysvobození, o spasení, zp ítomn ní spasitelných
událostí a o spole enství stolu, které je viditelným znamením budoucího
spole enství v království Bohým, k n mufl ob ukazují. P i Ve e i Pán se ve
v t-ín k es anských církví dodnes uflívá oplatk , nekva-eného pesachového
chleba. Je-li pro íida svátek Pesach p edev-ím vzpomínkou na vysvobození z
utrpení a otroctví, v í k es an, fle ve Ve e i Pán p íjímá podíl na spasitelném
díle Ježí-e Krista. Chléb a víno tak jako celý svátek je pro n j zaslíbením
p ítomnosti Pána.

Spole enství stolu k es an s jejich Pánem ve Ve e i Pán pokračuje, p i ní se
zv stuje jeho smrt a vzk í-ení. Vztah svátku Pesach k osvobození z Egypta se
p ítom prom ũje ve vztah k osvobozujícímu spasitelnému dílu Ježí-e Krista.

"Novým ustanovením" velikono ní ve e e vznikl svátek nového svazku Boha se
v-emi lidmi, který se slaví asto, nejen na ja e. K podobným p ezna ením
docházelo v d ínách svátku Pesach jifl d íve. (6)

u, v severní oblasti Palestiny zvané Galilea. Lidé tam byli povstání svou nezávislostí a cílev domostí. Galilejci hovořili s osobitým přízvukem a v Jeruzalémě je podle něho i každý poznal.

Ježíš se narodil v Judsku, v městě Betlém, jímž od Nazaretu. V téže události v jeho dospělosti - uzdravení nemocného, zázraky, kázání na hoře - se ovšem odehrála v Galileji.

Nikdo nezná přesné datum Ježíšova narození, bylo to ale pravděpodobně v r. 5 i 4 př. Kristem, jak to dnes nazýváme, za vlády římského císaře Augusta.

Ježíš-e vychovávala jeho matka Maria a její manžel Josef, tesař. V jejich dílně v Nazaretu se pravděpodobně zhotovovaly a opravovaly výrobky ze dřeva, jako dveře, vozy, flešky a nářadí, dokonce i mísy. Pravděpodobně putovali po Galileji a vykonávali stavební práce.

Ježíš byl žid. On i jeho rodina chodili do synagogy v Nazaretu, kde byly o každém -abatu (od pátečního soumraku do soumraku v sobotu) bohoslužby a kde se předčítalo z Tóry, prvních pěti knih Bible. Ježíš se dovídal i o dalších částech židovské Bible, jímž ke své práci sloužil Starý zákon, a také o dalších dělejších židovských spisích. Ve svých dvanácti letech započal na učiteli v jeruzalémském chrámu svými v domostmi a moudrostí. (7)

Až do svého třináctého roku žil Ježíš v Nazaretu. Jednoho dne odtud odešel. Odebral se na jih do Judeje k řece Jordánu, kde přebýval pozoruhodný prorok. Přicházeli k němu zástupy lidí a dávaly se křtí. Byl to Jan Křtitel.

Poté, jakým způsobem Ježíš -přeládal, aby ho Jan pokřtil. Pak se Ježíš -odebral na poušť a brzy sám začal kázat a křtí jako Jan, ale na jiném místě řeky Jordánu. Shromáždil kolem sebe první učedníky. Jan vybízel lidi, aby šli za Ježíšem. V -echna tři synoptická evangelia vyprávějí, že Ježíš se po křtu v Jordánu odebral na poušť a byl tam pokoušen -áblem. (8)

Postil se čtyřicet dní a nocí, až nakonec vyhladověl. Tu přistoupil pokušitel a řekl mu: "Jsi-li Syn Boží, řekni, až to chci kameny jsou chleby." On však odpověděl: "Je psáno: Ne jenom chlebem bude člověk žít, ale každým slovem, které vychází z Božích úst."

Tu ho vzal do svatého místa, postavil ho na vrcholek chrámu a řekl mu: "Jsi-li Syn Boží, vrhni se dolů; vždyť je psáno: Svým andělem dám příkaz a na ruce tě vezmou, abys nenarazil nohou na kámen." Ježíš mu pravil: "Je také psáno: Nebude -pokoušet Hospodina, Boha svého."

Pak ho -ábel vezme na velmi vysokou horu, ukáže mu všechna království světa i jejich slávu a řekl mu: "Toto všechno ti dám, padne-li před mnou a bude -se

í: "Jdi z cesty, satane; nebo je psáno: Hospodinu, jeho jediného uctívat."

V té chvíli ho ábel opustil, a hle, and lé p istoupili a obsluhovali jej. (9)

Ježíš stal na poušti čtyřicet dní. Číslo 40 je symbolické. Znamená čas potřebný k tomu, aby dozrála určitá vnitřní zkušenost.

Ježíš stal v Judeji jen krátce. Když Herodes už zničil Jana Křtitele, vrátil se do své rodné země Galileje. V Judeji, ve městech i vesnicích, hlásal radostnou zvěst: *Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží. Jděte pokání a vstupte do evangelia.* **Mk 1, 15**

Ježíš procházel Galilejí a hlásal Boží království. Přijímal, jak říká, aby lidé měli život a měli ho v hojnosti. Svědčí o tom svými skutky, jimiž zbavuje lidi utrpení a uzdravuje jejich srdce.

V evangeliích nacházíme asi 25 vyprávění o zázračných uzdraveních. Ježíš uzdravoval například malomocné, ochrnuté a epileptiky. V době Ježíšově se nemoci popisovaly zlým mocnostem (démonem, nebo nečistým duchem) nebo hříchy nemocného.

Přesná rekonstrukce Ježíšových cest není možná, protože evangelia se v tom neshodují. Synoptikové sledují stejné schéma (převážně Markovo), které rozlišuje v Ježíšově veřejném působení tři období: Ježíš hlásá radostnou zvěst v Galileji a v okolních pohanských krajinách. Potom odchází do Jeruzaléma. Zdrfuje se v Jeruzalémě, kde křesťané a umírá.

Synoptikové tedy mluví pouze o jednom pobytu Ježíše v Jeruzalémě. Jinak je tomu v Janově evangeliu. To podává zprávu o trojím slavení velikonoce v Jeruzalémě a o čtyřech cestách mezi Galilejí a Jeruzalémem. Tyto rozdíly ukazují, že záměrem evangelistů nebylo vylišit Ježíšův život den za dnem. Chceli svědčit o své víře, a proto sestavili svá vyprávění tak, aby vynikl ten aspekt Krista, který se snažili ukázat.

Kamkoli přijímal, přicházeli se k němu muflí i fleny. Evangelia jim říkají uedníci. Některé zůstávali ve svých městech a vesnicích a sami hlásali, co Ježíš říkal a konal. Patřili k nim Marie, Marta a Lazar. Jiní stále doprovázeli Ježíše na cestách. Z nich si vybral dvanáct a nazval je apoštoly, tj. "vyslanci, posly": *Thymona, kterému dal jméno Petr, jeho bratra Ondřeje, Jakuba, Jana, Filipa, Bartoloměje, Matouše, Tomáše, Jakuba Alfeova, Thymona zvaného Zélóta, Judu Jakubova a Jidáše I-kariotského, který se pak stal zrádce.* **Lk 6, 14 - 16**

Událost zvaná proměna odhaluje pravou podstatu Ježíše a jeho vztah k Otci. Tato událost ukazuje Ježíše jako milovaného Syna Božího a jako Mesiáše ohlášeného proroky.

On hlásal p íchod Božího království, p ívád ly jeho
sti. Farizeové, zákoníci, star-í a herodiáni se ho
i se, fle ho zabijí. ekali jen na vhodnou p íležitost.

Ježí- v d l, co se s ním stane. Ale apo-tolové, podobn jako ostatní fíidé,
o ekávali, fle Mesiá- se projeví jako vít zný pozemský osvoboditel. Proto je
Kristus p ípravoval ponenáhu na své utrpení a smrt.

A za al je u it, fle Syn lov ka musí mnoho trp t, být zavržen od star-ích,
velekn íí a zákoník , být zabit a po t ech dnech vstát. **Mk 8, 31**

Oni v-ak tomu slovu nerozum íli a báli se ho zeptat. **Mk 9, 32**

Ježí-p ícházel naposledy do Jeruzaléma. Jeho pov st ho p edcházela. Mnoho lidí
ho o ekávalo, aby ho slavnostn p ívítali.

Kdyfl se p íblííli k Jeruzalému a p í-i do Betfage na Olivové ho e, poslal Ježí-
dva u edníky a ekl jim: "Jd te do vesnice, která je p ed vámi, a hned naleznete
p ívázanou oslici a s ní oslátko. Odvaďte je a p íve te ke mn . A kdyby vám
n kdo n co íkal, odpov zte: Pán je pot ebuje. A ten lov k je hned po-le. To se
stalo, aby se splnilo, co bylo e eno ústy proroka: Pov zte dce í síónské: Hle, král
tv j p íchází k tob , tichý a sedící na oslici, na oslátku té, která je podrobena jhu."

U edníci íli a u ínili, co jim Ježí-p íkázal. P ívedli oslici a oslátko, poloíli na n
plá-t a on se na n posadil. A mohutný zástup prostíral na cestu své plá-t , jiní
odsekávali ratolesti strom a stlali je na cestu. Zástupy, které íly p ed ním í za
ním, volaly: "Hosanna Synu Davidovu! Poflehnaný, který p íchází ve jménu
Hospodinov ! Hosanna na výsostech!"

Kdyfl vjel Ježí-do Jeruzaléma, po celém m st nastal rozruch; ptali se: "Kdo to
je?" Zástupy odpovídaly: "To je ten prorok Ježí-z Nazareta v Galileji. **Mt 21, 1 - 11**

Ježí-byl v Jeruzalém s Dvanácti, aby oslavil velikono ní svátky. V d l, fle jeho
nep átelé se zap ísáhli, fle ho zabijí, a fle se ho snaží zajmout. Se svými p áteli ufl
stráví jen málo asu. Rozlou íl se s nimi slavnostní ve e í, p í které si fíidovské
rodiny p ípomínaly, jak B h vysvobodil jejich p edky z egyptského otroctví.

Kdyfl zazpívali chvalozp v, íli na Olivovou horu. **Mk 14, 26**

P í-i na místo zvané Getsemane. Ježí- ekl svým u edník m: "Po kejte tu, neí se
pomodlím." Pak vzal s sebou Petra, Jakuba a Jana. P epadla ho hr za a úzkost. A
ekl jim: "Má du-e je smutná afl k smrti. Z sta te zde a bd te!" Poode-el od nich,
padl na zem a modlil se, aby ho, je-li moíné, minula tato hodina. Pak se vrátil zp t
a zastíhl je spící; o í se jim zavíraly a nev d íli, co by mu odpov d íli. Kdyfl p í-el
pot etí, ekl jim: "Je-t spíte a odpó íváte? Uí dost! P í-la hodina, hle, Syn
lov ka je vydáván do rukou h í-ník ." **Mk 14, 34 - 41**

e zástupem ozbrojeným meči a holemi. Domluvil se s nimi, políbil.

Velekní, flí, zákoníci a farizejové, kteří ušli dlouho usilovali o jeho zabití, dali Ježíše předvést před veleradu. *Tu v-ichni řekl: "Jsi tedy Syn Boží?" On jim odpověděl: "Vy sami říkáte, že já jsem."* **Lk 22, 70**

Na základě tohoto předání potom odvedli Ježíše k římskému prefektovi Pilátovi a vznesli proti němu žalobu. Pilát v ní nenacházel žádný důvod k odsouzení, ale na naléhání žalobců poslal Ježíše k Herodovi - Ježíš byl totiž z Galileje a spadal pod jeho pravomoc. Před Herodem Ježíš však nepromluvil. *Tu se od něho Herodes se svými vojáky pohrdlivě odvrátil, vysmál se mu, dal ho obléci ve slavnostní oděv a poslal ho zase k Pilátovi.* **Lk 23, 11**

Tu římský prefekt svolal lidi a řekl, že obžalovaného propustí, protože ho neshledává vinným. Ale oni na něm s velkým křikem vymáhali, aby ho dal ukřižovat, a jejich křik se stále stupoval. A tak se Pilát rozhodl jim vyhovět. **Lk 23, 23-24**

Když Jidáš uslyšel, co se stalo, začal ho sužovat výčitky. Šel ke kněžím, aby jim vrátil tisíc stříbrných, které od nich dostal. "Nemohu si ty peníze ponechat, zradil jsem za ně nevinného," řekl a hodil stříbrňáky na podlahu v chrámu. Potom zaháněn utekl a oběsil se.

Nikdo neví, proč Jidáš Ježíše zradil. Jedním z možných výkladů je, že se Jidáš domníval, že je Ježíš politickým vůdcem, který přišel, aby svrhl římskou vládu a přidal moc řídem. Když si uvědomil, že se mylí, Ježíše zradil.

Když Ježíše odváděli, Petr šel zdálky za ním. Tu ho jedna žena poznala a obvinila, že je jedním z učenících zatečeného. *Ale on zapřel: "Věc ho neznám."* **Lk 22, 57**

Petr zapřel Ježíše ještě dvakrát. Na úsvit ho jala lítost nad vlastní slabostí a hořce se rozplakal.

Když Ježíše odváděli, aby ho ukřižovali, potkali Timona z Kyrény. Strážníci ho chytili a přinutili, aby pomohl nést kříž. Po příchodu na Golgotu jeden z vojáků nabídl Ježíši, aby se napil vína, aby ho nezhubla myrhou, ten však odvrátil hlavu. Zdvihli ho potom na kříž a nad ním přibili posměšný nápis "Ježíš-Nazaretský, král židovský".

Strážníci pak losovaly o jeho oděv. Kolemjdoucí se ukřižovanému posmívali: "Jsi-li vskutku Syn Boží, pro nezachrániš sám sebe?" pokřikovali na něj. Ježíš pravil: "Otče, odpusť jim, vždyť neví, co činí."

...astala tma aŤl do t ě hodin. Chrmov opona se

Krtk as po JeŤf-ov smrti za ali jeho u ednci hlásat udivující zv st: JeŤf-e, kter byl uk řlovn, vzk řsil B ě z mrtvých. Nyní flije u Boha. On je skute n Mesi-, kterého B ě poslal, aby vykoupil lidi z ě řchu a otev řel pro n nebesk království.

Záv r v-ech ty evangelií uvd adu vypráv n o zjevench zmrtvýchvstalého Pána: ukázal se flenm, muŤl m, prostm u ednk m, Jedenct. V-echna tato vypráv n obsahují t prvky: Vzk ř-en JeŤf-se sám dv poznat. U ednci musí nejprve p řkonat své pochybnosti i beznad j, aŤl nakonec JeŤf-e poznaj. Zmrtvýchvstalý JeŤf-sv uje u ednk m poslání hlásat radostnou zv st druhm.

Skutky apo-tol za řnj vypráv nm o posledním setkání zmrtvýchvstalého JeŤf-e s apo-toly.

Padest den po Velikonocích se slavil svátek -abut, kdy si řid p řpomnali, Ťle B ě dal Mojř-ovi na ho ě Snaj Zákon a uzav řel se svým lidem smlouvu. V tentřl den byl JeŤf-ovm u ednk m sesln Duch svatý. Nov smlouva s lidmi se od té doby skute uje darem Ducha, v ní mŤl je JeŤf- Kristus p řtomen ve sv t .
(10)

3.5.4 řesk k řes ansk Velikonoce

Církev dala velikono nm p řpravm a oslavm v kostele (cyklus zabírá 40 + 50 dn) řád a reformami naprvovala odkln n ob řad od biblického řasu a smyslu Velikonoc. Jejich p řprava za řn na Popele n st řdu, tj. 40 dn p řdem, kter pro k řes ana znamenají -est ned l koncentrace, sebereflexe (pokání), p řstu. O pt ned li postn (Smrtn ned le) se v katolickm ob řadu poprv p řpomn Kristova smrt. Tst (a poslední) postn ned le je Kv tn, jřl po řn velikono n Svat tyden. Jeho ob řady ur uje liturgie: podle ní spo řv t řřt Velikonoc ve t řech dnech (Zelen tvrtek, Velk pátek a Bl sobota). Velikonoce i liturgick rok vrchol slavností Zmrtvýchvstání Páně na Bílou sobotu (nebo jako no n slavnost vyřst na Hod boří velikono n). Li-ř se pojetí katolík (Bl sobota zasv cena matce Boří Panně Marii, Velikonoce vrchol slavností Vzk ř-en, vznamn místo mají ob řady sv cen) a pojetí evangelík (ustanovení Ve ě e Pn jako dominanta velikono nho odkazu, Velk pátek jako vřlu n svátek s bohosluřb).

Z oficiln liturgie vy-řel vývoj **velikono nch řer**, slavnostn provozovaných od raného st ředov ku v kl-terech a kostelích.

K řes ansk Velikonoce jako dramatick celek pojala na-ř lidov kultura jen vzcn , v pa-řjovch řrch a v **lidových duchovních písčných**; prostm lidem byl patrón blř-ř motiv pozemského lidského utrpení a smrti (umocn n zvlá-t skrze lásku matky a syna) neřl duchovní idea vt zstv nad smrtí. Nesmrn nap t novozkonnho dramatu - od Kristova vítaného p řchodu do Jeruzaléma, ke

lní ve e e, k Jidá-ov zrad i tragedii zrádce, k
e er uk ífování, k jeho zat ení, zavržení (t mi, jeřl
k mu ení, smrti, afk prázdnému hrobu a prvnímu
setkání zmrtvýchvstalého Krista s Marií Magdalenou - p sobilo na prostého
lov ka citovým nábojem patrn potud, pokud sahala jeho zku-enost
kařdodenního řivota. Snad proto se výb r **velikono ních motiv** koncentruje v
událostech Zeleného řtvrka a Velkého pátku a vrcholí pod k ířem, resp. u hrobu.
Smrt je realitou a nad ni je bolest matky nad ztrátou syna. **Zmrtvýchvstání** není
konkrétn zpodob ováno (to odpovídá evangeliím) a je pozoruhodné, jak je
pojato v duchovní písni nebo projevu výtvarném: nový řivot vyr stá nap íklad
jako řivá vegetace (zele , kv t) ne sám o sob , nýbrř tam, kde je sou asn
zobrazena Kristova smrt.

Motiv modlířho se Krista na Olivové ho e v Getsemane na-el zvlá-tní výraz v
rodinných a individuálních velikono ních oby ejích klekání a modlení v zahrad
na Zelený řtvrtek a Velký pátek, místy spojených s ob adním umýváním pod
-ířým nebem.

Zrada Jidá-ova se promítá v oby eji hrkání a hon ní Jidá-e.

Téma Jeří-ova utrpení: Lidové pa-ije promlouvají prost ednictvím matky a
syna. Panna Maria řpící matka, Panna Maria pod k ířem, pieta.

Anonymní skladba Lou ení Syna Bořího s Matkou Marií na Zelený řtvrtek
(hudební a zpívaný lidový ob ad pro venkovský k r):

S: V li svého Otce nebeského chci zjeviti,
M: kterěřl já se, m j syná ku, nechci protiviti,
S: smrt hroznou mám podstoupiti!
M: necht j p í inu tajiti,
S: Mé smrti p í ina Adamova vina,
M: smrti mého syna Adamova vina.

S: M j se tedy dob e, matko, matko má rozmilá,
M: Ach, řiř se má první radost v řřalost prom nila!
S: Řiř řdu od tebe, mati ko!
M: Ach, kam, mé milé srdé ko?
S: Na smrt musím řiti, ten sv t vykoupiti.
M: M ře-jinak řtíti ten sv t vykoupiti.

S: Za mate ské vřhování, téř lásku d kuji,
M: Slova tvá nové bolesti vřřdy mn opakují!
S: za pokrm, mléko panenské,
M: P řijmi jen z lásky synovské,
S: za sluffbu mate skou dám odm nu bořřskou.
M: sluffbu mou mate skou opla moci bořřskou.

 PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

, porou ím t Bohu.
t, já skonati mohu!

M: Ach, kéřl já umru za tebe!

S: Nem řle to býti, já musím um íti!

M: M řle-li to býti, chci sama um íti!

Kristovy rány a Kristovo ho e: Lidová pobořnost Bofřího hrobu (v ící líbají Kristovy rány nebo k ířl) a modlitby svatého t ídenní.

K es ánské Velikonoce v eské lidové písni a slovesnosti se prezentují spí-e jako **prořitek citový** neřl epické lí ení d je; dal-í polohy obsahují nap íklad velikono ní hry. (11)

Í LIDOVÝCH VELIKONOC

Velikonoce připomínají jarní rovnodennosti, příchodu jara. Mají tři úseky: příst s motivy jarní magie, náboženský pasíjový týden a veselou koledu - pomlázku (uvolnění po náboženském vypětí).

Ze všech svátků mají Velikonoce nejdelší přípravné období. Vrcholí ve Svatém týdnu, nazývaném podle biblického příběhu umučení Ježíše také Pasíjovým nebo Velkým týdnem. Začíná Květnou nedělí, graduje svatým týdenním, tj. Zeleným úterkem, Velkým pátkem a Bílou sobotou, končí před slavností Vzkříšení. Lidové názvy zbylých dnů Svatého týdne jsou Modré pondělí, Tědívě úterý a Sazometná středa.

Hlavním znakem je synkretismus (vzájemné prostupování) pohanských a křesťanských zvyků.

Velikonoce vnímáme v současné době ve více rovinách. Jsou to bezpochyby významné svátky církevní, v nichž si připomínáme ukřižování Krista a jeho zmrtvýchvstání. Protože Velikonoce jsou svátky s pohyblivým datem, není to oslava skutečného výročí, ale připomínka události jako takové.

Druhá rovina vnímání příchodu jara je starší a málo prolovená v minulosti nemejí význam. Lidé byli svou existencí mnohem více závislí na přírodním cyklu, příchod jara pro ně znamenal začátek nového zemědělského roku a mnohde ho pokládali za opravdový začátek celého ročního cyklu. Svátky jara se neomezovaly pouze na velikonoční týden, ale přecházely jím období dlouhého příst s mnoha pověrami a zvyklostmi.

Lidové Velikonoce pak vrcholí pomlázkou, tzv. červeným pondělím, které už s církevními oslavami nesouvisí. Předešlá lidová tradice zformovala svátky jara do výrazné podoby radostných oslav začátku nového flivota, obnovování flivotních sil, rašení a rození, lásky. Pro tvorbu invenci venkovského lovenka byly právě tyto podněty silnou inspirací.

Velikonoční svátky mají ovšem ještě jednu zcela souasnou podobu - komerční. To už je ovšem na úitelích samých, zda preferují bezduchý konzum s jeho umělým pozlátkem či dají přednost přírodním materiálům a tradičnímu zpracování.

Velikonoce jsou svátky s proměnlivým datem. Jejich určení spoívá v lunárním cyklu. Když vstoupí měsíc do úplňku po prvním jarním dnu (21. 3.), je nejbližší následující neděle Hodem božím velikonočním. Od tohoto data se pak určí další proměnlivé svátky přecházející dobou velikonoční a následující po ní.

Jako svátky vykoupění slaví Velikonoce v íci; svátky nad je, znovuzrozené v dramatu Kristova kříže. Velikonoční slavností Zmrtvýchvstání Páně kařdoročně vrcholí liturgický rok křesťanský; souasně je to roční období, v němž se

lidové kultury. Svou povahou jsou Velikonoce (přechodovým rituálem); probíhají jak v rovině cyklu a flivota (lovka), tak duchovního (obnova k estního slibu, možnost duchovní spoluúasti na Kristově kříži a zmrtvýchvstání). Jednota konce a počátku (nové kvality) je společným myšlenkovým základem Velikonoc; duchovní cestu znovuzrození jako individuálního ztlesněního aktu určuje navíc dramatický motiv lidského hoře a smrti.

Pojetí Velikonoc se podle místa, prostředí a času různí. Přípravy a slavení Velikonoc mají více historických vrstev, v nichž se setkávají - nebo stojí vedle sebe nezávisle - jevy k esanské a mimokesanské povahy, a ufl vycházejí ze flivota rolníka na zemědělském venkově nebo z prostředí města. Kulturní hlediska protozím ukazují na tři vrstvy: **Velikonoce lidové, Velikonoce k esanské a Velikonoce mě - esanské.**

Jestliže k esanské Velikonoce mají každoročně svůj přesný čas v liturgickém roce, lidové Velikonoce tak stejně vymezit nelze: n které lidové obyeye konané o Velikonocích nejsou výhradně velikonoční (a v t-inou také nejsou spojeny s jediným termínem), ale prolínají delším kalendářním obdobím přechodu zimy a jara, tj. zimy a nového léta. Jedná se o obyady koledování a o hospodářské obyeye na poli, ve chlévech a v celém domácím hospodářství, které smují k zabezpečení dobrého počátku a s ním zdaru celého nadcházejícího hospodářského roku. I další jevy, které patří k velikonoční tradici nebo obsahují motivy lidových Velikonoc, vyskytují se ve více termínech, zvláště v rozmezí od postního času k Velikonocím (obad vynášení smrti a předeevším koledas přinášením nového léta), eventuálně k letnicím (uffití zelen v dívích a mládeneckých obadech, obyeye házení do vody, obadního umývání a koupání dobytka, obcházení polí a prosebné pr vody do polí za budoucí úrodu). Velikonoce jako přípravu nového léta (ve smyslu nového pracovního roku zemědělce a pastýře) otevrel nejdále Antonín Václavík, když postavil hypotézu vztahu Velikonoc a Vánoc jako vztahu dvou geneticky příbuzných cyklů novoročí: jarního a zimního.

Z lidových obyey vázaných s více termíny konání máme vylenit n které jejich jedinečné podoby, specifické pro Velikonoce. Je to zejména **velikonoční pomlázka** spojená s darováním vajec a kraslic.

Biblický obraz křesťského Ježíše na Olivové hoře byl pravděpodobně motivem, díky kterému se rozvinul lidový obad modlení v zahradě před východem slunce.

V souladu s ásem příprav ke k esanskému svátku Zmrtvýchvstání Pán se také obyeye připravující nový vegetační cyklus soustěují na Zelený útvrtek, Velký pátek a Bílou sobotu. Tato poloha Velikonoc je lidem ve městě vzdálená i cizí.

Jako druhá a především rovnocenná charakteristika jeví se lidové Velikonoce jako **svátky mladé lásky**, svátky kontakt mládeže a dar lásky. Po válné době

Velikonočních slavnostech –lo o bujnou zábavu, hluk, hlučný chaos.

Velikonoce v minulosti a nyní jsou spojeny s **tradicí velikonočních her**. Kromě oficiálních liturgických slavností mají od středověku svůj vlastní vývoj lidové velikonoční hry, které vnesly do kultury českých Velikonoc dimenzi humoru a smíchu.

Zatímco nošení pokrmů k posvěcení a velikonoční pomlázka patří Velikonocům vesnice i města, obyčejné obdání umývání a polévání jsou flivotu místního lovců cizí.

Během lidových Velikonoc na venkov –lo především o kolektivní oslavu nového vegetačního roku, spojenou s obdáními formami zahájení zemědělských prací, podle klimatických podmínek i s prvním výhonem dobytka na pastvu.

Velikonoční ořez domu je skutečně (praktická) i rituální. Velký úklid, velké prádlo, líčení domů, jež v nedávné minulosti alespoň bílení domovního prádla, rovnocenná je ořez hospodářských prostor, dvora a nádrží: jako závazná zůstala před velikonoční ořez v povědomí lidí dodnes.

O čistotě a regenerující roli v obyčejích svatého týdenní hraje **voda** (pramenitá, nabíraná v noci nebo před úsvitem pařbojových dnů i voda svěcená v kostele) a **oheň** (tzv. flivý oheň i posvěcený oheň na Bílou sobotu nebo děvojmáček), různé formy **hluku**; s ochrannou a blahonosnou funkcí k nim přistupují **zele** (ratolesti, pušící pruty, pomlázka), **vejce** i velikonoční **svěceniny** (kořinky, vejce, obdání peřivo).

Na Bílou sobotu nosí lidé do kostela polínko děva a dají je opálit na hranici jídla. Doma nadlají z nich louček a z toho křík, které o Veliké neděli po obdě s ratolestmi svěcenými na nedělní květnou zastrkají do rohů polí. Vždyť i křík a ratolest, na něj je svěcenou vodou pokropí.

Velikonoční mylenka obnovy spojila pozemské a posvěcené, české a mimochybské projevy; mnohé ztratily v ruský význam a flíjí jako symboly velikonočního času nebo násť jako estetické prvky světeční domácnosti. Pro lovců jiné doby a mylení mohly představovat naději; být projevem optimistické víry v pokračování flivota a zabezpečení jeho zdu.

Obyčej, který měl pravděpodobně motivace české: na Velký pátek nařídí edkové na zemědělském venkově respektovali **zákaz hýbat se zemí**, ve svatém týdenní se modlili v zahradě a líbali zem. V pojetí lidovém i flidovskochybském nacházíme společný motiv, flizem je nejen na počátku, ale i na konci flivota. Velikonoční hodování v polích (poslívání svěceného mazance), kladení vajec a obdání peřiva zemi vedlo badatele ke srovnávání těchto obyčejů s hodováním na hrobech a rozšířil se názor o vztahu Velikonoc ke kultu

Je rozvinutá u východních a jižních Slovanů v církevní tradici.

Pojem **provod** zakonzervovaly i naše koledy jako den velikonočního kalendáře a mezník ukončující dlouhý posvátný čas před velikonočním postem a velikonočními oslavami.

Oba dva koledování a lidové hospodářské obyčeje si ponechaly svůj mimokřesťanský základ a na které přidaly navíc křesťanské prvky převážně prostědnictvím slova (modlitby při prvním setí, při obilném umývání, svatbě osetých polí).

Jarní novoročí, určené zemědělským kalendářem, podrželo si hluboko do středověku svoje zvláštní postavení; snad proto, že odpovídalo agrárnímu rázu společnosti a filozofii nového počátku ve znamení periodické obnovy a periodického vzrůstání plodiny. Zatímco křesťanství zaadilo osudy Ježíše Krista do historického času (Kristus byl ukřišťován za Pontského Piláta), lidový kalendář zůstal časem návratu, tj. časem plynoucím na principu kruhovém, cyklickém.

Obilnice, který přechází z času a prostoru světského, má události konce a počátku opakovat jako autentický mýtus: Ježíš–Kristus se narodil, žil a vstal z mrtvých v čas historický, ale obilnice se narodí, žije a vstane z mrtvých každoročně. Ufí ve středověku došlo k syntéze lidového kalendáře vycházejícího z cyklu ročních období (a s ním spojeného cyklu obilní kultury) s kalendářem církevním. (12)

4.1 Období postu

Symbolika postu: Ježíš–řekl 40 dní na poušti, kde se postil a duchovním se připravoval na vyvrcholení své životní pouti.

Je to velmi klidné období a možná právě proto byly zachovány dřívější pohanské zvyky.

ty čtyřicetidenní příprava před velikonoční dobou, jejíž je vývoj velikonočního okruhu završen, je dobou tzv. velkého postu, který má člověka připravit ke spoluúčasti na díle Vykoupení. Proto je post očištěním duše i těla; sebereflexí a pokáním, odříkáním a také odpuštěním.

Nejvýrazněji se post projevuje jako **omezení v jídle**. Typickými jídly jsou: pušinka, prašmlo, kuba, družbance, kyselo. živočišné tuky se nahrazují bukvicovým i kostkovým olejem (z jader –vestek). Člověk býval v postech odepřen i odepřen. Nezpouštěl-li nejen posilování masa teplokrevných zvířat, ale také niče, co z nich pochází: másla, mléka, vajec. Proměny přírodních postních předpisů nastaly zejména s příchodem protestantství, které výkon hladoviny za post nepovažovali. Tímto o to, aby o Velikonocích duch panoval tlu (a ne naopak), a podle toho spočíval post individuálně v újmě mlouení, pití, jezení.

- nezávisle na vyznání - p st na Velký pátek

Posty m ly v lidovém prost edí necírkevní význam: nejedlo se nic z dobyt í produkce údajn proto, aby to nep sobilo –kodliv na dobytek, zvlá-t b ezí. Netan ilo se, aby kv t z obilí i strom p ed asn neopadl neopylený. P st nefl je jen z teologických základ , ale má dobré d vody zdravotní, výchovné i etické. Je znám prakticky v-ude ve sv t u spole ností i jedinc , kte í p íkládají význam askezi. Jednu z nad asových hodnot p stu napovídá starozákonní pojetí, podle n hofl nebyl pouhým ínem askeze, ale ve spojení s modlitbou a almuflnou prost edkem koncentrace a pokání p ed uskute n ním n jakého poslání. M flé jím být spoluú ast lov ka na boflím daru Velké noci. (13)

4.1.1 Popele ní st eda

P st za íná Popele ní st edou p íjetím popelce. "Pamatuj, flé jsi prach a v prach se navrátí–!"

Kdyfl se o ístíme pokáním, m fléme lépe sly-et boflí slovo.

Ob ady s popelem jako projevem flalu a lítosti (pokání) pokládají badatelé za archaickou vrstvu lidové víry známé ufl tzv. primitivním národ m; jako církevní ob ad dokládají sv cení popele od 10. století.

Také v flidovské náboflenské tradici hrál popel významnou roli jako výraz smutku a pokání, jako znamení pomíjivosti, ale sou asn také nad je na obnovu Jeruzaléma. Popel vzejde ohn m, tj. cestou o ísty. To je spole ná my-lenka, z nífl vycházejí r zné církevní a lidové ob ady a praktiky s popelem. Lidové praktiky s popelem vedou podle n kterých výklad k o íst pole a p í-tí vegetace. Zvlá-tní moc má sypaní popele za obnovenou zdravou vegetaci na Velký pátek p ed východem slunce. Jedine nost asu konání je lidovou formou jeho posv cení.

Popelcem se ud luje k íflek na elo a za íná p st, který kon í sobotou p ed Boflím hodem velikono ním. Na popele ní st edu obcházíval stavení sm –n oble ený lov k s rozflatou lucernou hledající ztracený masopust. Byl podarováván zbytky jídla.

™Karedou st edu
nerada p edu,
ráda spím,
co je dobrého,
v-echo sním.

4.1.2 erná ned le

fieny se oblékaly do erného na znamení smutku.

K jídlu se chystalo prařmo - obilná zrna uprařená je-t ěnřl řpln řzrajř. Zrnř se prařilo v troub ě. Z n ř se va řla polřvka prařenka.

4.1.4 Ned řle křchavnř

Ke t řtř, Křchavnř ned řli se vztahuje pov řra, řle řlov k bude po celř rok řřiv a zdravř, křchne-li tento den alespo ř t řkrřt.

4.1.5 Ned řle druřlebnř (nebo takř li- ř)

Křřlovny se ozdorbř kvřtřm (řialky, sedmikřřsky), oble řou si břlř -aty. Tan ř ř a zpřvřjř přsn ě, chodř po d řdin ě.

Va ř se pālenc. Je to upe řnř nabobtnalř hrřch posypanř cukrem a pep řem. P řpadn ř pu řřlka: nabobtnalř hrřch uprařenř na mřsle, promřchanř hrozinkami, ko řnřm, atd. Musř se jřst řřřř.

Prvnř nřzev se odvozuje od starodřvnřho zvyku sdrřřlovřnř, kdy se p řdev-řm mladř dřřvky domluvřly na spole řnř sva řin ě a pon kud slevřly z p řřnřho p řstu. Ke spole řnř hostin ě upekly velkř kolř ě s bohatou nřplnř zvanř "druřlbance".

Jřnde se tradoval zvyk p řřpravy postnřch preclř k ě, kterř se pekly v noci nebo řasn řzřna. Hospodyn ě navlřkla na vrbovř pruty, spojila je barevnou pentli kou a rozv řila v řsadu po v řtvřch strom ě. S řřsvřtem probudila d řti zprřvou, řle kolem b řřla li-ka a poztrřcela preclřky. D řti si uřřily dobrodruřřstvř ř radost p ř řhledřnř vo řvřch preclřk ě, broďřce se mnohdy je-t řsn řhovřmi zřv řemi. (14)

4.1.6 Ned řle smrtelnř

Přtř postnř ned řle je Smrtnř. V-řobecn ř znřmř **ob řd vynř-enř Smrti** je z řejm velice starř a sahř do dob p ředk řs řnskřch. V-řchny nep řřjemnosti zřmy: tma, mřřz, hlad, strach z nedostate nřch zřsob potrav y a topřva, řřzkost z nemocř a smrt byly personifikovřny ve slam řnř pann ě Moran ě - Smrtce. Dřřvky s nř obe-řly vesnici za zp řvu ř řod řkřvřnř koled a pak ji vhodřly do proudřř vody nebo zapřřlily nebo pro jřstotu spojřly ob ř "poprav y" a ho řřř Ma řnu hodřly do vody. Pak s k řřkem utřkaly zp řt do vsi. Kterř se opozďř, p řř do roka zem ř. (15)

Vynř-enř smrti je v řřchřch jako samostatnř ob řd poprvř historicky dolořřeno roku 1366.

Vynř-enř smrti - oby řej vesnickř ř m řstskř - se vyskytuje v geografřckřch a klimatickřch podmřnkřch řtdoevropskřho vnitrozemř, kde se projevuje vřřznř řtdřdřnř řty řro nřch obdobř, a u řtnik řřřvřřch se zem ř řřřvřm.

í nového léta jsou známy prakticky z celé Evropy. Jsou vždy vázány na obřad vynášení smrti. Do roku 1900 žádnou zmínku o tom, že by se k vynášení smrti přidružil ještě další obřad se zeleným stromkem. Až ji existovaly samostatně a nezávisle. Ve druhé polovině 20. století převažují dříve kolední obřady se stromkem.

Přes obřad vynášení smrti vysvětlují badatelé, a to tak, že jde o zahájení nového ročního období: obřadní formu protikladu mezi odcházející zimou a nastávajícím novým létem. Smrtka jako symbol negativní je především nížena (v nejstarších pramenech před rokem 1727 je vynášení ven z obce a topení, kamenování, potom tělo pálena, vyhazována na strom i v nížena, ojedinelé zakopávána do země). Destrukce jako obřadní a zapuzování starého a neřádného prostřednictvím symbolu, patří k obecným projevům lidského společenství, a to po různých kulturních vývoje nebo ve vyspělých civilizacích.

Píseň odráží myšlenku, že jen v dualismu zima - léto (smrt - nové léto), které odpovídá nejstaršímu způsobu dělení roku.

Obřady se smrtkou a novoletním stromkem souvisejí s letnicovými dřívemi obřady. Společné motivy: obřadní píseň, zeles jako znak obřadu i jako atribut od ní. Smysl zeleného (s ním přechod z květinového) od níž zná se spoívá v ústí, že na každoroční obnově přirody, která začíná na jaře a provází obřadnost až k letnicím, kdy se obnova vegetačního cyklu přirody uzavře. Tuto proměnu může přivolávat i obřadní zelený stromek v rukou dospívajících.

Vynášení smrti o smrtelné nedoli je jeden z nejstarších zvyků. Je to zvyk vážný a důležitý. Vytvoří se figurína smrtky (té se říká například amara, morena, morana). Tato figurína je skutečným fetišem smrti. Figurínu lze vytvořit z pouhých těchto materiálů: latí, slámy, bílé látky, uhlí, vaječných výdumků, ulit hlemýžďů. Smyslem tohoto zvyku je obřadní zlikvidování objektu. Smrt se vynese za ves a vhodí se do tekoucí vody (potoka i řeky) nebo ji mohlé i upálit. Po vhození do vody ji mohlé spílat i před ní utíkat. "Utíkejte, smrt nás honí!" Tímto obřadem skončí zima.

Smrt neseme ze vsi, nové léto do vsi,
Smrt plave po vodě, nové léto k nám jede.

Smrt, smrt ukrutná
kyselica nechutná
kyselicu sníme
a smrt utopíme.

Smrt nesem ze vsi
má dlouhý fousy
nedáme jí zvoniti
ať nás bude honiti!

...t nové léto, tzv. líto, lete ko, májí ek. S ním se obchází vesnice. Obedeme kruh, do kterého potom nemohou vstoupit zlé síly. S sebou neseme líto: v tvi ku, jejíž proutky jsou nahoře svázané (kruh, symbol slunce), zdobenou barevnými odstřílky textilu a papírků (př. vyrobíme pestré etikety), dále barevně zdobené výdumky, pestré holubičky. Dvátka mohou nést panenku zdobnou oblečenou a opentlenou červenou stužkou. Panenka se vždy uchovává pro příští rok.

Smrt nesem ze vsi, nový líto do vsi,
buďte, páni, veselí, s červenými vejci, s flutými mazanci.
Jakej je to mazanec, bez kolení, bez vajec.
Buďte, páni, veselí, na tu smrtnou neděli.
Smrt jsme vám odnesli, nové léto přinesli.
Vítej líto líbezné, obilíčko zelené! (16)

4.2 Svatý týden

Také se mu říká Pa-ijový i Veliký. Je to poslední týden přelstu. Pa-ijový neboli Svatý týden nám křesťanům připomíná utrpení Ježíše Krista. V kostele se touto pa-ijou připomíná utrpení Krista.

Zvony podle tradice "odletí" do církve a jejich zvonnici nahrazují kluci velkým hromem, klapka ek a traka k, s nimiž pobíhají po vsi a **honí Jidáše**. O Bílé sobotě (přelst dní jiným dnem) chlapci vozí slámou obaleného Jidáše po vsi, koledují a vybírají odměnu v penězích i naturáliích. Tuto velikonoční obchůzku dosud zachovávají v převodní podobě v obcích na Pardubicku, Vysokomýtsku i jinde v okolí. (17)

Jako přelst ke spoluúastílovka na velikonoční obnovu je Svatý týden obdobím výlučnosti. Jsou to dny oistý skutečné i symbolické a dny střídmosti; přelst, klidu, ticha i mlčenlivosti, soustředění. Od Gloria na Zelený čtvrtek kostelní zvony nezvoní, svíce nesvítil, oltář se nezdobí, varhany nehrají.

Ve Svatém týdnu vystupuje význam slova; modlitby podírným nebem a v kostele, tání nebo přelst pa-ijí, koledy. Posvátný charakter těchto dní umocňuje lidové tradice svatosti jara (zvláště obyčej zaměřené k ochraně budoucího flivobytí a zdraví rodiny), dává váhu projevení lásky, milosrdenství, spoluúastí darem. (18)

4.2.1 Květná neděle

Květná neděle, poslední neděle přelstidenního přelstu, otevírá Velikonoce ve znamení **zelené ratolesti**. Termín Květná neděle našel i Konstantin a Metod, je patrně africká Morava, kde mohl vycházet jak z ústní tradice, tak ze slovníku západní církve, kde je písemně doložen. Stojí za povšimnutí, že na slovanském území jsou vedle názvu typu Květné neděle známy i jiné výrazy,

kladu **vrba**. Tyto názvy s velikono ní liturgií lidovým dív ím ob ad m inicia ního charakteru. ejnou fivotaschopností, jsou u nás o Kv tné ned li

doloženy spolu s ostatními zelenými v tvemí v ob adech p iná-ení "nového léta" a jako sv cenina, v dal-ích pa-ijových dnech v koledách pastý nebo d tí spojených s rozdáváním prut , o velikono ním pond lí jako velikono ní pomlázka. Ob adní úkony s pu ícími "omlády" nejsou spojeny jen s Velikonocemi, ale objevují se i p i dal-ích sváte ních p ílefitostech nastupujícího jara a nového léta: v lidových hospodá ských oby ejích, v letnicovém zdobení p íbytk a chlív .

Spojení zelené ratolesti s vícerymi lidovými ob ady a oby eji del-ího období p echodu zimy k létu dokládá spole n s jazykov dnými argumenty, fle pu ící v tev (prut) má v lidové kultu e svoji vlastní genezi, nezávislou na velikono ní liturgii, genezi, kterou patr n nelze odvodit z jediného základu.

Svou dlouhou historii má katolický **ob ad sv cení ratolestí** o Kv tné ned li spojený s procesím nebo pr vodem kolem kostela. Koná se na památku Kristova vjezdu do Jeruzaléma; je obrazem Krista Krále, který cestu na sv j tr n - "tr n k ífle" - zahajuje pr vodem.

K posv cení lidé p iná-eli zvlá-t ratolesti jívové, lískové, st emchové, kloko ové, jasanové, b ezové, vrbové a vzácn z tisu nebo jalovce. Proto fle Velikonoce v t-inou spadají je-t do chladného p edja í, bylo obvyklé p ipravovat pruty ufl v post s p edstihem dvou afl t í týdn a hlídat jejich vypu ení na vhodném teplém a vlhkém míst .

V n kterých krajích lidé chystali svaze ky nebo velké svazky ratolestí, které vázali provazem, vrbovým prutem, povijanem nebo také bi em. N kde nabyly svazky ratolestí p iná-ené ke sv cení zvlá-tních forem i rozm r : ve Slezsku a místy na Horácku se tak na Kv tnou ned li p ipravovala palma, rahno, v jiflních echách beran, a také ko-t , chvo-t nebo ko-ti-t , na Klatovsku jehnid.

Historici se shodují v tvrzení, fle procesí o Kv tné ned li je doloženo v Jeruzalém ve 4. století, nejstar-í zprávy o sv cení ratolestí a procesí s nimi v okruhu p sobení západní katolické církve se datují na rozhraní 7. a 8. století. V na-ích pramenech se objevuje na konci 13. a ve 14. století. (19)

Ufl ve st edov ku tak byly na církevní ob ad sv cení ko i ek napojeny n které **lidové oby eje** uflívající sv cenou ratolest jako lé ivý a blahonosný prost edek (polykání sv cených ko i ek, zhotovování pa-ijových k ífk z ko i ek a jiných prut , ze sv ceného d eva).

Jiným projevem blahodárného kontaktu bylo -lehání d v at a d tí, dobytka i postelí.

e, vyvolaného liturgií Kv tné ned le, je d ev ný de figura Krista. Je-t p ed první sv tovou válkou pr vodu ve Strakoncích, aby znázornil biblickou událost Kv tné ned le. Tento oby ej je ryze m stský. U nás je **procesí s Kristem na oslátku** doloeno v jiho eských Strakoncích, Netolicích a Plzni. Zde se v polovin 17. století z na ízení katolických i sv tských ú ad navracela doznávající st edov ká tradice hlu ného a parodujícího oslího procesí s biskupem blázn v ele (p edstavoval ho maskovaný mládenec sedící na míst postavy Krista, ale obrácen tvá í k ocasu) zase zp t k váln j-í form a velikono nímu smyslu.

Kolední lístky obsahují vítání a chválu Ježí-e jako Krále a Spasitele, prosby o jeho milost, sd lují p íb h Kv tné ned le a celého pa-ijového týdne. Podávají také sv dectví o tom, fle d ti onoho sváte ního dne darem ob tují Spasiteli "d íví ko" (ratolesti). Z oficiálního velikono ního ob adu pod írým nebem (na kopci, na h bitov) nebo v kostele se tradice koledních lístk dostávala na kolní slavnosti, d m od domu do flákovské koledy, a tak se stalo, fle nabyla tak sv tské podoby, fle dokonce ztratila jakýkoliv vztah k Velikonoc m.

Tradice koledních lístk byla ve své dob (tj. p edev-ím v dob baroka) r znorodá. Ve m st patrnlila podobným osudem jako velikono ní hry: jakmile se dostala z ob adu v kostele na ulici, pohor-ovala, afl byla zakazována. Patrn nezávisle (i p es zákazy ve m stech) se vyvíjely kolední lístky o Kv tné ned li na venkov , kde p ejaly formu ve ejného p edstavení, ale obsahem erpaly z vlastní kultury.

Ke Kv tné ned li se ve venkovském prost edí p ipojily n které lidové ob ady postních ned lí: ojedin le vyná-ení smrti a ve v t-ím rozsahu p íná-ení nového léta. Koledování s léte kem bylo v reflii dívek a cesta strakatého strome ku kon íla u hospodá e v ela e. Dob e se jim za líto odm nil a umístil ho poblífl úl , aby jarní sn -kou unavené v elky m ly kde usednout. V íl, fle stromek ochrání v elstva p ed -k dci skute nými i pov re nými.

Kv tná ned le, kv tná ned le, kdes tak dlouho byla?

U studánky, u studánky ruce, nohy myla.

ím sis je utírala?

TMáte kem, líste kem, abych byla bílá. (20)

4.2.2 TMkaredá st eda

Ve TMkaredou st edu Jidá- zradil Krista tím, fle jej za t icet st íbrných udal velekn flím.

Vymetaly se komíny. Nikdo se nesmí -karedit, protofle by se -karedil kařdou st edu v roce. (21)

umývání v potoce a modlitb "na zeleném drne ku"
obcházely d ti stavení a v každé rodin rozdávaly jívové nebo vrbové pruty.
Dostávaly za to pe ené jidá-ky s medem, n kdy i peníze, z nichfl v novaly díl na
sv tlo k Bofímu hrobu. Pruty (pojmenované téfl pa-íjové pruty), které p itom
rozdávaly, zastrkovali hospodá i ve sv tnici za ro-t, aby byly prost edníkem
pořehnnání flivota rodiny, znamením dobrých p ání.

Zelený tvrtek je jeden z hlavních dn lidových Velikonoc a jarního novoro í,
které souviselo s po átkem nového hospodá ského roku. I kdyfl tento názor
zvlá-t u nás p ekrylo k es anské pojetí Zeleného tvrtku jako prvního dne
velikono ního svatého t ídenní (s pořadavkem sv cení svátku a tedy pracovního
klidu), v pam ti lidí se místy je-t kolem poloviny 20. století dochoval Zelený
tvrtek jako den vhodný k zahájení zem d lských prací (výhodná byla toho dne
setba hrachu a lnu). Je dnem probouzení flivota p írody.

Také n které dal-í doklady o povaze Zeleného tvrtka mají novoro ní smysl:
pořadavky dokon eného díla, neflít s n kým ve sváru, nedluflit vycházely z víry v
magickou moc prvního dne (istý po átek - istý celý rok). K zapomenutým
poz statk m novoro ního pojetí Zeleného tvrtka pat í strach z mrtvého.

Lidový základ má **umývání v pramenité vod** (rituální o ista lov ka a celé
domácnosti, dvora a chlév), **za íkání a modlitby v zahrad** p ed východem
slunce. Lidová víra v istý, silný, obnovený po átek jako p íslib ísté, silné,
obnovené budoucnosti vyvolala v flivot celý systém **magických úkon** ,
provád ných prost ednictvím pramenité vody, nových zelených prut , ohn , vajec
nebo ob adního pe íva; tyto prost edky postupn církev p íjala do své ob adní
soustavy a o Velikonocích je sv tí.

Na Zelený tvrtek ve er prob hla poslední ve e e Pán . Potom se pomodlil v
zahrad Getsemanské a od Jidá-e dostal polibek, kterým Jidá-zpe etil svou zradu.

Zvyk Hon ní jidá-e: Jidá- je chlapec omotaný slámou, má vysokou epici z
rákosu, která kryje i obli ej. V ruce drfl trn (dlouhý -ípkový pentlemi ozdobený
prut). Nebo m fle být jinak vystrojený: obváán zámotky koudele, obli ej má
erno- erven maskován, na hlav ernou epici z papíru jehlanovitého tvaru. Na
trnu je navázáno mnořství papírových stuřek. Jiní chlapci ho vezou na vozíku a
vyk íkují: "Ó Jidá-i nev rný, cos to u inil, fles svého mistra fiid m prozradil. Za
to musí-v pekle ho eti! S Luciferem, áblem tam p ebývati. My -koláci chodíme,
o dárek prosíme." Pak ho odvezli za ves, odstrojili a oble ení spálili. Tím spálili
jidá-e. Nakonec si rozd lili koledu.

My Jidá-e honíme, ha d evem mu zvoníme. Hdo ho vidíl, ha nám poví, vo
nev rným Jidá-ovi. Ó Jidá-i nev rný, cák sto hu inil, fle jsi Pána Krista fiid m
prozradil? Za to musí- v pekle ho ít, s ertem áblem se tam mo ít. Hafl Jidá-e
chytíme, do vohn ho hodíme.

š pe ivo s medem. Mají symbolizovat provaz, na Jinde m ly "jidá-ky" podobu figurální, dnes se v t-inou tvarují do oválných placek zdobených adou vpich . Jidá-e se jedí pot ené medem jako pov re ný prost edek proti hadímu u-tknutí a mofná i lidskému u knutí. Také bylo nutno sníst n co zeleného, nap íklad -penát - to kv li pevnému zdraví.

Místo vyzván ní chodí chlapci klapat s ehta kami a klapa kami, modlí se u k ífk a kaplí ek. Toto íní t íkrát denn . Hluk by m l odpudit zlé síly. (22)

4.2.4 Veliký pátek

Velký pátek byl dnem významným pro k es any a jeho zvlá-tní atmosféru umoc ovaly i pov ry a magické praktiky prostého lidu. V liturgickém roce je to den nej p ísn j-ího p stu. V lidovém prost edí panoval zákaz jakékoliv práce s p dou - nesm lo se orat, okopávat, sít. Hospodá -el ráno p i svítání do sadu, pokleknul p ed ka f dým ovocným stromem, pomodlil se a poprosil o dobrou úrodu. Prastarý zvyk nabádal v-echny, kte í touřili po dobrém zdraví, aby se za úsvitu omyli rosou nebo proudící vodou. Zvlá-tní ú inky p íkládali lidé vod padající z mlýnského kola.

V-eobecn se v ilo, že se na Velký pátek otvírá zem a vydává poklady. Posedlost velkopáte ních hleda poklad je astým nám tem v eské literatu e; nejznám j-í je asi báse Karla Jaromíra Erbena Poklad ze sbírky Kytice. (23)

Otevírání poklad zem , skute né i symbolické, zachované v na-ích lidových pov stech, pat í k asu probouzení jara. Z po átku 20. století se nám dochovalo jen pár zpráv o spojení t chto tajemných p íb h s posvátným asem tení pa-íjí v kostele. Podle tradice se tak poprvé stane na Kv tnou ned li a pak po celé svaté t ídenní, jímřl vrcholí Svatý týden.

Na Velký pátek sv. Petr selhal a zap el Krista. Ve 12 ařl 15 hodin na Velký pátek Jeřfí-zem el.

And l Pán , my se ptáme,
že Pán Jeřfí-leřfí v hrob ,
oni ho jali, uk ířovali,
na Velkej pátek do hrobu dali. (24)

4.2.5 Bílá sobota

Bílou sobotou vypuknou p ípravy na velký velikono ní Bořfí hod. Pekl se chléb, kulaté, tukem se lesknoucí mazance, nádivka i pe en z k zlete i beránka. Chystaly se pokrmy k posv ení v kostele - do ko- vylořených bílým ubrusem ukládala hospodyn mazance, nádivku, ervená vejce, sýr, slaninu, pe ená holoubata a beránka.

elem rozhořela vatra. Od té zapálili velkou svíci dovnitř kostela. Oharky z ohně si lidé brávali na ochranu stavení před pořízem nebo je pověšovali do základů novostavby. Bílá sobota je posledním dnem postu. Ze soboty na neděli vstal Ježíš – Kristus z mrtvých.

K tělu se. Lidé si před tím předložit oblékali bílá roucha, odtud toho pravděpodobně název Bílá sobota. (25)

4.2.6 Boží hod velikonoční

Velikonoční Boží hod znamenal konec dlouhého postu a rodina usedla kolem stolu ke **společnému obřadnímu hodování**. Hospodář podíval stolovníky díky posváceného vajíčka, což mělo zajistit soudržnost rodiny, krájel a dělil mezi rodinu a také posvácené pokrmy. Oběd byl masitý, jako zákusek pečivo.

Velikonoční pečivo: velikonoční bocháňky - mazance, jidáše, zapékané kraslice, beránek.

Pekla se velikonoční nádivka (hlavní ka): poufílo se na kolik druhů nasekaného masa, housky polité mlékem, koření, nasekané mladé kopřivy.

Každý člen domácnosti by měl mít na sobě nové oblečení a být pečlivě omyt a upraven.

Dívky malovaly vajíčka. Muži objížděli pole na koních.

Nedělním hodováním končí církevní oslava vzpomínání Ježíše Krista. (26)

Akt vzpomínání jako přirozená součást řádu světa přichází ve své podobě pozemské i duchovní v době nastupující rovnováhy světla a tmy, tj. v době jarní rovnodennosti. Vztah smrti a života dostává novou dimenzi k eschatologickým pojetím zmrtvýchvstání. Na rozdíl od vzpomínání jako návratu pozemského života a plodnosti, doloženého například ve starověkých pohanských mýtech a obřadech s prvky prvotního karnevalového svátku, přináší zmrtvýchvstání Ježíše nový řád v cíli: proti smrti a ztracení nabízí vřelému naději na odpuštění a spásu, jež vede k jeho duchovnímu znovuzrození.

4.3 Pomlázka

Od červeného pondělí do Provodné neděle se chodilo na pomlázku. Pořehání přý před pomlazením. Koledníci s pruty naražené vrby, umně spletenými do pomlázek, tatar, dynovka, prut, flíel atd., si představili, aby stihli obejít co nejvíce stavení. Za to flény vázaly na pomlázky barevné stuhy, dávaly vejce (plně, omalované - nejčastěji červené), sladkosti a hojně se předpíjelo. Na velikonoční úterý obcházely zase dívky.

pomlazení zaplatily dívky kraslicemi. Pokud byla v e najevo, že jí chasník není lhostejný. červená energie, barvu krve, lásky i ochrany proti zlým silám. Proto vají ko z lásky darované musí být červené a plné. Prázdné bílé sko ávky vajec byly kdysi symbolikou smrti. Stejn jako prázdné ulity hlemýřl ozdoby bílé výdumky Smrtku - Moranu. (27)

4.3.1 Postup p i pletení pomlázky

Vezme se dev t stejných flivých, mízou nalitých vrbových prut . Osm z nich se srovná siln j-ími konci k sob a pevn se sváfle provázkem. Devátý prut se rozd lí podéln na polovinu. Z jedné p lky se omotá p es provázkový úvazek p kná rukoje .

Noflem se úhledn za íznou konce prut . Osm svázaných prut se rozd lí po ty ech na levou a pravou stranu. Vezme se krajní prut z levé strany a provlékne vrchem mezi prot j-í pravou skupinu proutk prost edkem, tedy mezi druhým a t etím proutkem. Pak se spodkem vrátí zpátky vlevo, ale ne ufl jako vn j-í krajní, ale jako vnit ní.

Totéfl, ale v opa ném sm ru se provede s krajním proutkem z pravé strany a takto se st ídá pravá a levá. Na konci se sváfle provázkem a parádní červenou pentlí.

4.3.2 Kraslice

Nejoblíben j-í zp sob barvení vajec je pomocí **odvaru z cibulových slupek**.

Batikování jednobarevné negativní - je pot eba kahánek, ohnutá plechová lflice p ípevn ná k d ev nému podstavci, na ni se vloflí v elí vosk. Nechá se rozpustit. Vosk lze p íbarvit voskovým pastelem. Vosk se nabírá na -pendlík a naná-í se na sko ávku. Vznikají slzi kovit é árky. Vejce má mít pokojovou teplotu. Po nakreslení se vloflí do vlnné barvy s octem a nechá se probarvit. Po oschnutí se drflí u kahánku a vosk se stírá m kkým had íkem. Vejce se tím i p kn vyle-tí.

Batikování jednobarevné pozitivní - Bílé vejce se dob e obarví, p . v cibulových slupkách. Kdyfl je suché, hust se pokreslí voskem. Pak se pono í do vody s octem. Po deseti minutách se vejce opláchne pod proudem vody. Vají ko se nechá oschnout a set e se vosk.

Vícebarevná batika - Typické jsou ty i barvy: bílá, flutá, červená a erná. Vejce se postupn pokresluje voskem a obarvuje. ernou barvu lze nahradit tu-í.

Plastická kresba voskem - Hezká je kombinace bílého a tmav hn dého vosku na sv tle hn dé p írodní sko ápce. Vyuflívá se 4 díl voskového pastelu a 1 dílu v elího vosku.

z materiálem - Používají se lístky i květy. Na
mami a obalí se např. starou silonovou punochou.
opatrně se v-e sejme a vejce se krátce opláchne pod
studenou vodou. Vyle-tí se tukem.

Obtáení nitími - Vhodné i pro nejmenší. Na vajíčko natěné lepidlem se
namotávají různobarevné bavlnky. Nebo se vajíčko postupně obvazují nitími
potřenými voskem a obarvuje (flutá, zelená, tmavě hnědá). Když je suché, nitky
se sejmou.

Olepování duflinou sítiny - Využívá se duflina sítiny jezerní. Uschlá duflina se
musí jemně navlhčit. Vejce se postupně natírá disperzním lepidlem a hned
polepuje duflinou. Nejlepší jsou jednoduché ornamenty. Pracuje se spíše na
vyfouknutých vejcích.

Aplikace slámou - Musíme mít zpracovanou slámu: vystříhaná kolínka, stéblo se
rozevře (za vlhka), vykrábe se vnitřek, vyfěhlí se, navlhčí a rozstříhá na
geometrické tvary. Vajíčko obarvíme tmavou barvou. Přikládáme na něj dílky
namožené do lepidla.

Gravírování - Vejce se obarví tmavě lihovou barvou nebo tuší. Ta se potom
ostrým rydlem vyrývá. Hladíkem se barva stírá. Hotové vajíčko se vyle-tí tukem.

Kombinované techniky - Spojení dvou technik, například batiky a gravírování.

Perforování - pomocí jehličky, doplňuje se plastickým lemováním bílým nebo
světle modrým voskovým pastelem.

Speciální výzdoba kraslic - například drátování, filigránská kovářská práce, tvorba
hlaviček lidí i zvířat z vyfouknutých vajíček.

4.3.3 Velikonoční výzdoba domácnosti

Velký úklid a zdobení domácnosti proutky košíčky se provádělo ve všech
domácnostech.

Měly vytvořit leté košíčky mazanci i tisícový věnec zdobený větvemi a
vajíčky.

Dáme zasít osení a na něj vložíme kraslice. (28)

DIPLOMOVÉ PRÁCE

v praktické části práce se v první nejprve dotazníkovému šetření a jeho výsledkům. Dotazník byl určen pouze pro učitele prvního stupně základní školy a týkal se používání jednotlivých velikonočních motivů (lidových i kreselských) ve výuce.

Dále následuje kapitola, která popisuje, jak by projektové učení mělo vypadat.

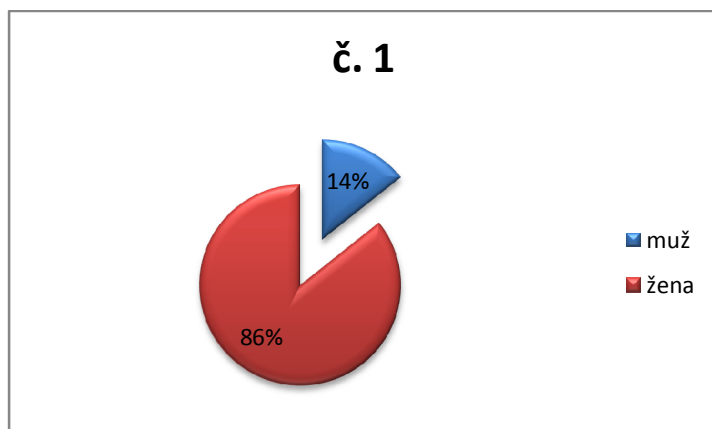
Můj vlastní projekt, určený pro výuku na prvním stupni ZŠ (příspěvek pro třídu 4. ročníku), se dá nazvat projektem výtvarným s plynulým prolínáním do dalších podmínek. Třídě si přinejmenším vyzkouší několik zajímavých výtvarných technik, dozví se o lidových velikonočních zvycích a tradicích a na které zvyky a obady si profilují. Jedním z cílů projektu je, aby skrze profil (radosti, napětí, tajemství) si třídě uvědomili, jakou hodnotu by pro nás mělo mít kladný vztah k přírodě, ostatním lidem i k sobě samému.

5.1 Dotazníkové šetření a jeho výsledky

Dotazníkové šetření je specifická technika terénního sběru informací bez přímého styku výzkumníka s dotazovanými (respondenty). Ti odpovídají na otázky standardizované podle cíle výzkumu, obsažené v tímto dotazníku. Pomocí dotazníkového šetření se mohou získávat poměrně jednoduché a snadno statisticky zpracovatelné údaje i od velkého počtu jedinců navzájem vzdálených. Dotazníkové šetření je vysoce formalizovanou a standardizovanou technikou. Dotazník naleznete v první příloze této diplomové práce.

S dotazníky jsem oběhla devět škol (tříměstské a vesnických) v okrese Semily. Dotazník mi vyplnilo 49 učitelů 1. stupně ZŠ.

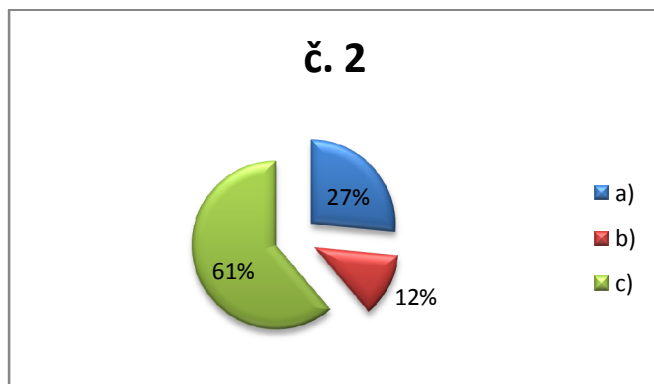
1. Pohlaví: muž/žena

Dotazník vyplnilo 7 mužů a 42 žen.

profesi u itele (pouze na prvním stupni):

a) do 5 let b) do 10 let c) více než 10 let

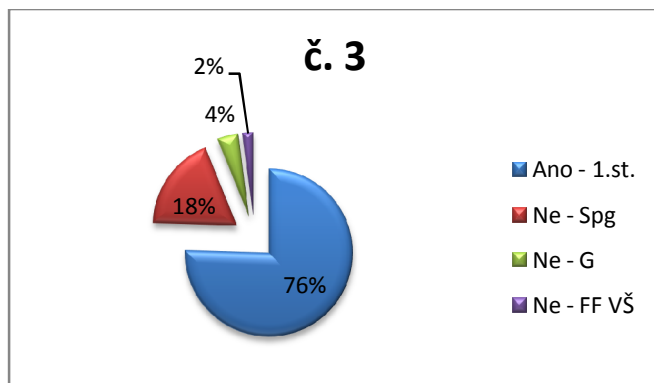
13 u itelů neučí déle než 5 let na 1. stupni ZTM

6 u itelů neučí déle než 10 let na 1. stupni ZTM

30 u itelů učí na 1. stupni ZTM déle než 10 let.

3. Vystudoval(a) jste obor Učitelství pro 1. stupeň? Ano Ne

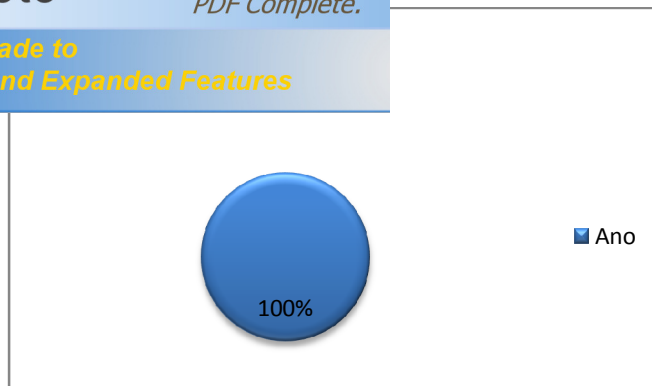
Pokud ne, co jste vystudoval(a)? _____

37 u itelů vystudovalo obor Učitelství pro 1. stupeň ZTM

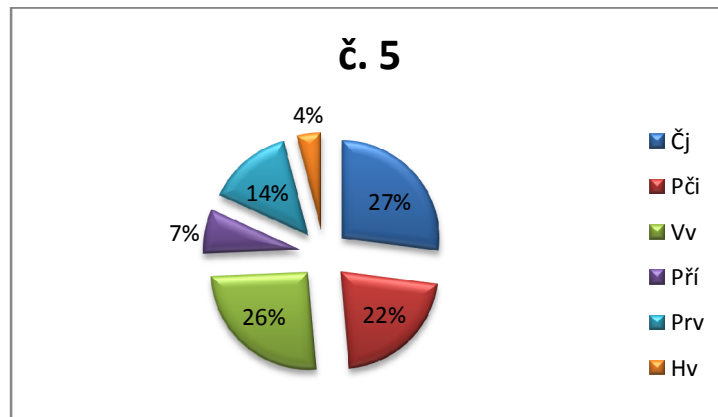
12 u itelů nikoliv. 9 z nich vystudovalo střední pedagogickou školu. Dva u itelů gymnázium. Jeden u itelů filozofickou fakultu na VTM

4. Zmíníte se ve výuce na prvním stupni ZTM období Velikonoc? Ano Ne

V-ech 49 u ítel se ve výuce zmi uje o období Velikonoc.

5. Ve kterých vyu ovacích p edm tech jednotlivé velikono ní motivy (Nap . zdobení kraslic, koledování, atd.) p ipomínáte?

U ítelé p ipomínají jednotlivé velikono ní motivy v t chto p edm tech:
 eský jazyk ó 40 u ítel ze 49.

Pracovní innosti ó 32 u ítel ze 49.

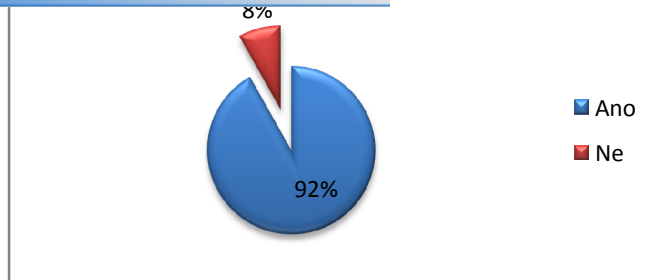
Výtvarná výchova ó 38 u ítel ze 49.

P írodov da ó 11 u ítel ze 49.

Prvouka ó 21 u ítel ze 49.

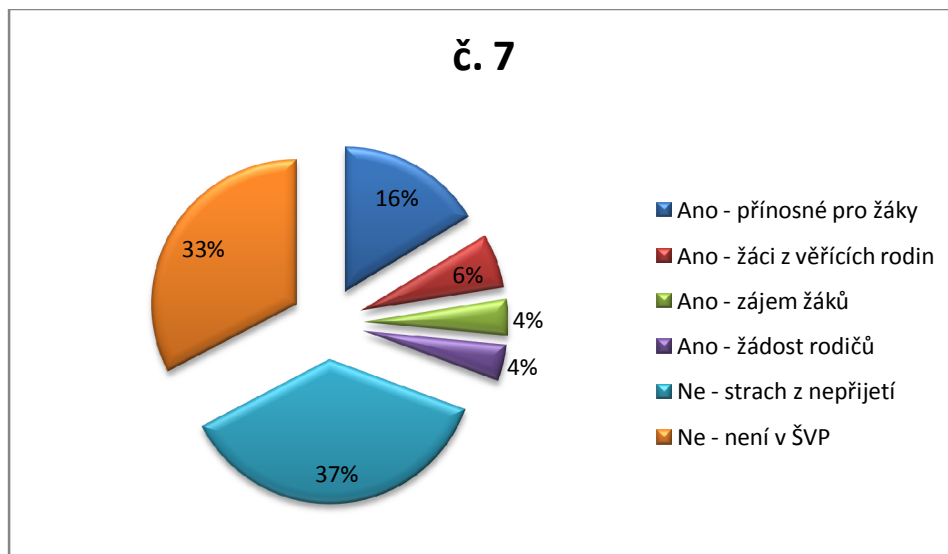
Hudební výchova ó 8 u ítel ze 49.

6. Vysv tlujete flák m vznik Velikonoc? Ano Ne

45 učitelů říká, že vznik Velikonoc. ty i zbylí ne.

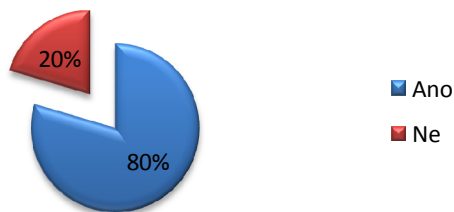
7. Vykládáte říká, že o k es anském významu Velikonoc a pro ? Ano Ne

15 učitelů vykládá o k es anském významu Velikonoc. 8 proto je to pro žáky přínosné. 3 proto mají ve třídě hodinu říkání z věřících rodin. 2 proto se o to zajímají sami učitelé. 2 na žádost některých rodičů.

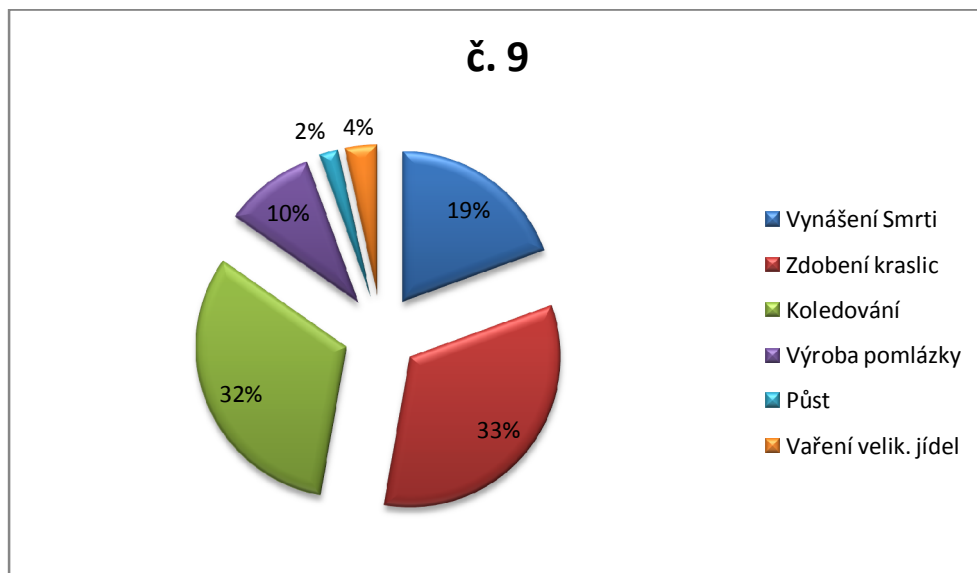
34 učitelů nevykládá o k es anském významu Velikonoc. 18 z nich má strach, že to bude žáky špatně přijímáno. 16 učitelů proto je to není zaznamenáno v TWP dané školy.

8. Předvádíte si s dětmi některé lidové velikonoční zvyky? Ano Ne

39 u ítel si s fláky p edvádí n které lidové velikono ní zvyky a tradice. 10 u ítel ne.

9. Které lidové velikono ní zvyky a tradice by podle Vás bylo vhodné na prvním stupni ZTMp ipomenout?

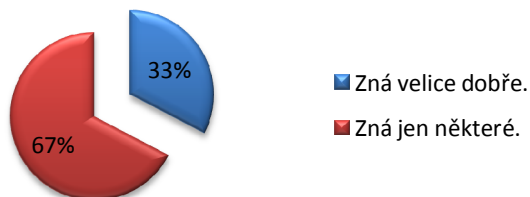

Které lidové velikono ní zvyky a tradice by bylo vhodné p ipomenout:

28 u ítel ze 49 se domnívá, že vyná-ení Smrti. 48 u ítel ze 49 ó zdobení kraslic. 46 u ítel ze 49 ó koledování. 14 u ítel ze 49 ó výroba pomlázky. 3 u ítelé ze 49 ó p st. 5 u ítel ze 49 ó va ení tradi ních velikono ních jídel.

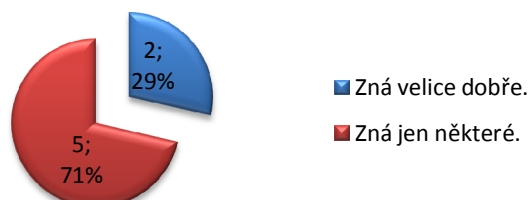
10. Lidové velikono ní zvyky a tradice:

- a) Zním velice dob e. b) Zním jen n které. c) Neznám.

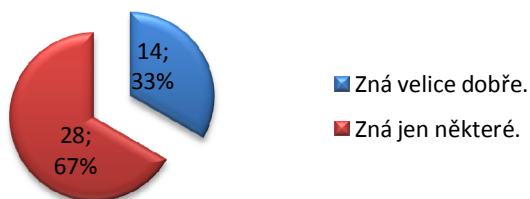
16 uitel zná velikono ní zvyky a tradice velice dob e. Zbývajících 33 uitel zná jen n které.

Muži

Z uitel dva mufl znají velikono ní zvyky a tradice velice dob e a ostatních p t zná jen n které.

Ženy

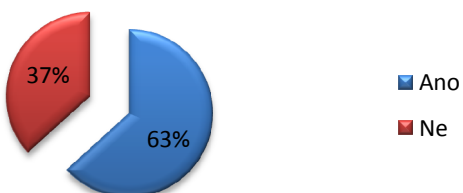
Z u itelek 14 flen zná velikono ní zvyky a tradice velice dob e, 28 zná jen n které.

P i srovnání procentuelních výsledk u mufl a flen je vid t, fl pohlaví vliv na znalost velikono ních tradic a zvyk nemá.

l ti mohou lidové velikono ní zvyky a tradice

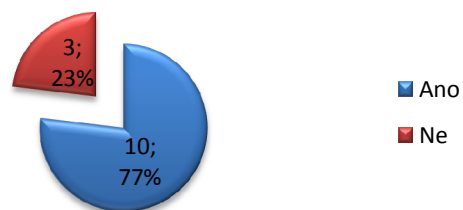
Ano Ne

č. 11

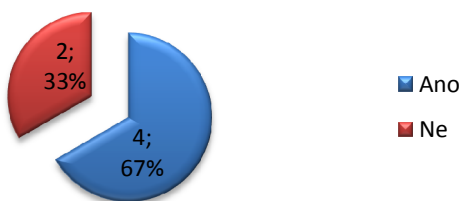

31 u itel si myslí, že i dnešní d ti mohou velikono ní zvyky a tradice zaujmout.
18 u itel si to nemyslí.

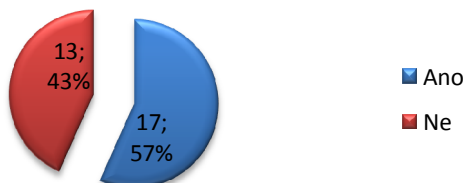
Praxe do pěti let

Praxe do deseti let

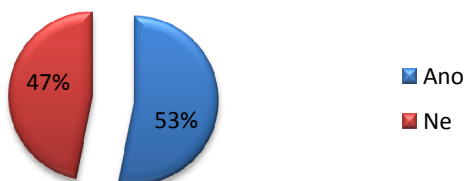
Deset let

77% učitelů, kteří učí maximálně pět let, si myslí, že dnešní děti mohou velikonoční zvyky a tradice zaujmout. Dále je to jen 67% učitelů s praxí do deseti let a 57% učitelů s praxí nad deset let.

12. Myslíte si, že je ve školním vzdělávacím plánu vaší školy vyhrazeno dostatek prostoru pro velikonoční zvyky a tradice? Ano Ne

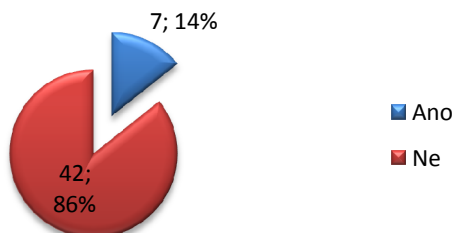
Č. 12

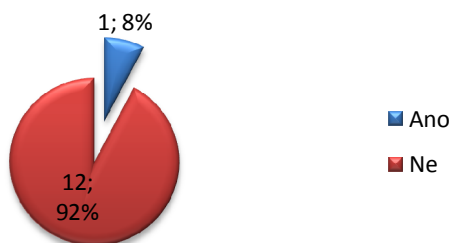
26 učitelů si myslí, že ve školním vzdělávacím plánu jejich školy je vyhrazeno dostatek prostoru pro velikonoční zvyky a tradice. 23 učitelů si to nemyslí.

13. Vytvořil(a) jste někdy alespoň jednoduchý projekt s tématem Velikonoce? Ano Ne

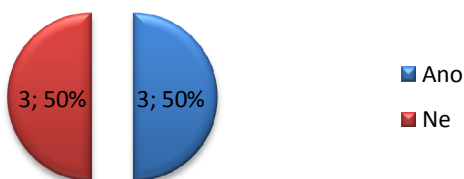
Č. 13

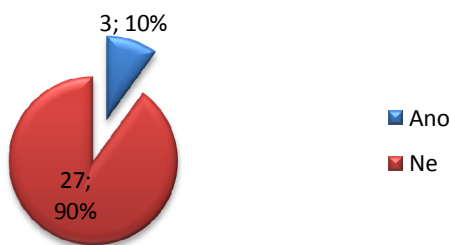
Praxe do pěti let

Praxe do deseti let

Praxe nad deset let

Projekt na téma Velikonoce vytvořil jeden učitel s praxí do pěti let, tři učitelé s praxí do deseti let a také tři učitelé s praxí nad deset let.

14. Pokud ano, bylo možné jej zrealizovat? Ano Ne

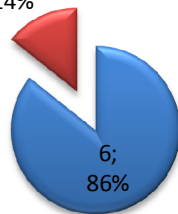

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

1; 14%

■ Ano

■ Ne

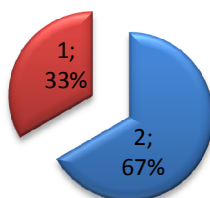
TM
Esti ze sedmi uitel se projekt poda ilo realizovat. Jednomu ne.

Praxe do pěti let

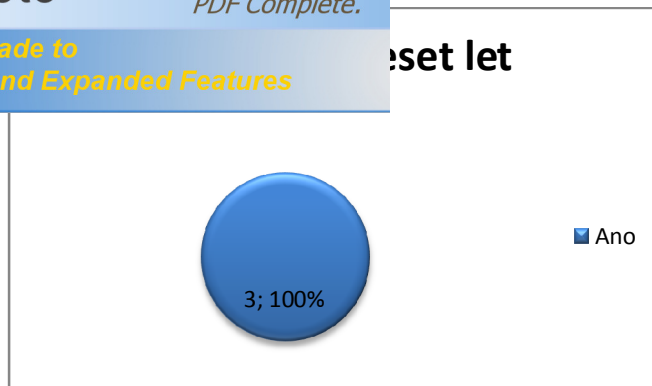
■ Ano

Praxe do deseti let

■ Ano

■ Ne

Pouze jednomu u iteli (praxe do deseti let) se nepoda ilo projekt realizovat.

5.1.1 Záv ry z dotazníkového -et ení

Stále je-t p etrvává zna ná feminizace -kolství, pokud jde o u itele prvního stupn ZTM

Z velké ásti se jedná o zku-ené u itele u ící na prvním stupni jifl více nefl deset let a o u itele, kte í skute n u itelství pro první stupe vystudovali.

V-ichni bez výjimky se tématem Velikonoc p í výuce zabývají. To je známkou toho, flé toto téma je d leflitě neopomenout.

Nejvíce se mu u itelé v nují v eském jazyce, výtvarné výchov a pracovních innostech.

V t-ina u itel flák m podává informace o vzniku Velikonoc. Kesanský význam Velikonoc je ale trochu opomíjen.

Velké množství u itel si s fláky prakticky zkou-í n které velikono ní zvyky a tradice.

U itelé považují za nejd leflit j-í velikono ní zvyky, které je pot ebné p ipomínat, zdobení kraslic, koledování a také vyná-ení Smrti.

Ne v-ichni u itelé znají velmi dob e v-echny velikono ní zvyky.

V t-ina u itel si myslí, flé dne-ní d ti mohou velikono ní zvyky a tradice zaujmout.

S vymezením prostoru pro velikono ní zvyky a tradice ve -kolním vzd lávacím plánu je zhruba polovina u itel spokojena a polovina nespokojena.

Jen malý po et u itel se pokusil vytvo it projekt s tématem Velikonoce. Tém v-ichni, kdo ho vytvo ili, ho ale mohli zrealizovat.

Myslím si, flé by nebylo -patné, kdyby se u itelé mohli dozv d t n co víc o Velikonocích, jejich vzniku a významu, o jejich zvycích a tradicích. Potom by jist mnohem více u itel bylo schopno využít jejich velkého potenciálu.

Vlastní projekt, který uvádím dále, je jen jednou z mnoha a mnoha mofností, jak je mofné fláky s Velikonocemi seznamovat.

byla rozvinuta již na počátku minulého století známým představitelům americké pragmatické pedagogiky J. Deweyem a W. H. Kilpatrickem jako prostředek demokratizace a humanizace vyučování a škol. Hluboce ovlivnila reformní hnutí v prvních desetiletích minulého století i školní praxi.

Projektové vyučování je založeno na řešení komplexních teoretických nebo praktických problémů na základě aktivní činnosti žáků.

V podmínkách 70. let se projektové vyučování znovu dostalo do popředí a stalo se trvalou součástí soudobých inovačních snah. Chce překonávat nedostatky běžného vyučování, jeho izolovanost, roztržitost v učení, jeho odtrženost od životní praxe, zmechanizování a strnulost školní práce, odcizení od zájmu učitelů, paměť a jednostranně kognitivní učení, nízkou motivaci. Nechce však zcela odstranit běžné vyučování. Spíše přináší korektiva k jeho mezerám. Je v současnosti chápáno jako jeho komplementární doplněk, který umožňuje prohlubovat a rozšiřovat kvalitu učení a vyučování.

Ve svých koncepčních východiscích se projektové vyučování orientuje především na pojem zkušenosti žáka. Vychází z předpokladu, že lidé získávají význam potud, pokud se vlečou do lidských zkušeností. Zkušenosti jsou založeny na aktivním vztahu člověka k prostředí nebo společenskému prostředí. V kontextu se životem, který je žákům blízký, vznikají otázky, probouzí se přirozený zájem o poznávání. Jde o obohacování a rekonstrukci zkušeností žáků. Nejde ovšem o jakoukoliv zkušenost, o pouhé spontánní získávání zkušeností, ale o jejich promýšlení, zpracovávání, hodnocení.

Dále tato koncepce vychází z předpokladu, že nelze od sebe odtrhávat poznání a činnost, práci hlavy a práci rukou. Účast na společné činnosti je nejdůležitější prostředek, který přispívá k vývoji dispozic individua. Rozumí se činnost teoretická i praktická, individuální i sociální. Jde zároveň o takovou činnost, se kterou se děti ztotožňují, kterou prožívají.

Postup při projektovém vyučování lze charakterizovat následujícími momenty:

1. Volí se situace, která představuje pro žáky skutečný problém. Mohou to být situace, které nejsou typicky školní a vycházejí ze životního prostředí žáků, jejich místa bydliště, události, které žáci skutečně prožívají, problémy, jež si sami volí a chtějí řešit. Při návrzích se akcentuje iniciativa žáků. Mnohdy jde o volně formulovanou myšlenku nebo nápad, v diskuzích pak dále zpracovávaný.
2. Další kroky spoívají v tom, že se s žáky diskutuje plán řešení zvoleného problému. Formulují a zpracovávají se otázky, které jsou důležité a které budou skupiny nebo jednotlivci řešit. Určí se, jaká bude forma výsledku (sdělení, výstavka, dokumentace, model aj.). Tímto diskuzí se účastníci vichni žáci, mají

...t, vyjádřit svou představu, k níž ostatní zaujímají
...e být například vyvěšen ve formě plakátu.

3. Rozvíjejí se iinnosti vyžadující řešení tohoto problému. Musí být jasno, kdo, jak a co udělá. Skupiny žáků i jednotlivci se vnují řešení svých úkolů. Tato práce svou roznorodostí daleko přesahuje iinnosti obvyklé při frontálním vyučování. Například žáci vyhledávají informace, shromáždí potřebný materiál (obrázkové knihy, sborníky, novinové výstřihky), spojují text a obraz (s využitím fotografií), měří, experimentují, organizují exkurze a účastní se jich, vyrábějí různé předměty, sestavují modely, používají interview, hrají různé role, připravují výstavku aj.

4. Závěr projektu by měl mít formu uritého zveřejnění výsledků práce i zhodnocení práce na projektu.

V praxi realizované projektové vyučování může mít různý rozsah. Někdy jde spíše o určité prvky, které lze uskutečnit v jedné nebo několika málo vyučovacích hodinách, jindy se tématu věnuje plně. Drobnější projekty se realizují v rámci jednotlivých předmětů, větší projekty umožňují překonávat hranice jednotlivých předmětů. Vždy však se v jejich pojetí projevuje snaha spojit obsah se životem, takže představují "vypreparované" pohledy kolektivního učení. Za nejrozvinutější formu se pokládají úplné projekty organizované například v tzv. projektovém týdnu, který se připravuje a uskutečňuje obvykle jednou za rok.

Diskuze se vedou o hodnocení projektového vyučování. Významnou roli při tomto vyučování hraje samostatnost, která se projevuje při formulaci otázek a problémů, při jejich řešení i při prezentování výsledků práce. Obvykle se neposuzuje výkon a nepoužívá se známkování. Při hodnocení se uplatňuje zejména k pracovnímu postupu žáků: jak žáci zformulovali své hypotézy, jak je prověřovali, jak prezentovali své výsledky. Hodnotí se tedy také pracovní proces, nikoliv pouze reprodukce izolovaných poznatků. Tohoto hodnocení vlastního procesu učení se mají účastnit i sami žáci. Učitelé slovně posuzují úroveň iinnosti jednotlivého žáka i iinnosti skupiny, v níž pracoval.

Dosavadní poznatky potvrzují, že projektové vyučování je přínosem tehdy, jestliže se dá i začlenit je organicky do ostatních forem kolektivního učení a vyučování. (29)

5. 3 Podrobný popis vlastního projektu

Projekt

Námet: Námetem jsou lidové zvyky a tradice období Velikonoc.

Ročník: 4.

Název: Co ani Pavel nezná... (aneb přest a Velikonoc - období nejbáje našich zvyků)

Kde: ve škole i venku v přírodě

Cíle projektu:

- fiáci se seznámí s n kolika polozapomenutými zvyky a tradicemi, s jejich smyslem a významem.
- fiáci se budou podílet na tvorb tradi ních artefakt (spole ná výroba Morany, tvorba lété ka, atd.)
- fiáci budou pracovat s rozli nými materiály, vyzkouší si nejr zn jší výtvarné techniky.
- fiáci si zvyk profilují s celou pro n j typickou atmosférou.

Vzd lávací oblasti:

Jazyk a jazyková komunikace:

eský jazyk - samostatná práce s textem, sd lování informací, které jsme se dozv d li

tení - etba lidových koled a íkadel, v etn ná e ních

Matematika a její aplikace:

Matematika - d lení vajec mezi "rodinné p íslu-níky"

lov k a jeho sv t:

P írodov da - téma probouzení p írody v jarním období

Um ní a kultura:

Výtvarná výchova - r zné výtvarné techniky

Hudební výchova - ob adní pohanské vzývání jara za pomoci zp vu a r zných hudebních nástroj

lov k a zdraví:

T lesná výchova - pobyt a innosti venku v p írod

lov k a sv t práce:

Pracovní innosti - tvorba prostorových objekt

Mezip edm tové vztahy:

1. tení a Pracovní innosti: Inspirace lidovými íkadly p i tvorb Morany a lété ka.
2. P írodov da a Hudební výchova: Probouzení jara z hlediska proces v p írod i profilování lov kem (rituál).
3. T lesná výchova a Výtvarná výchova: V land artu se spojuje pobyt venku, pohyb a výtvarné uvařování.
4. tení a Výtvarná výchova: Inspirace výtvarné tvorby literárním dílem.
5. Matematika a Výtvarná výchova: Spojení matematického uvařování (d lení celku na r zný po et stejných ástí) a pozd j-ího výtvarného dotvo ení.

osti: Vyhledávání v textu a kritické uvážení, které
vás byly vhodné, následná realizace.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení

žák vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně používá v tvůrčích činnostech a praktickém životě.
žák samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti.

Kompetence řešení problémů

žák vyhledává informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané v domě a dovednosti k objevování nových variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému.
žák kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, která je schopen obhájit, uvádí domněnky si zodpovídnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činností zhodnotí.

Kompetence komunikativní

žák naslouchá promluvám druhých lidí, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje.

Kompetence sociální a personální

žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu.
žák se podílí na vytváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých lidských vztahů.

Kompetence pracovní

žák používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení.
žák se adaptuje na změněné nebo nové pracovní podmínky.

Průřezová témata:

Osobnostní a sociální výchova

- Pomáhat v něm žákům utvářet si praktické životní dovednosti a pomáhat jim hledat vlastní cestu ke spokojenému životu a kvalitním mezilidským vztahům.
- Rozvoj schopností poznávání, sebepoznání a sebepojetí, seberegulace, psychohygieny a kreativity.
- Důraz je kladen na poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikaci, spolupráci a soutěži.
- Hodnoty, postoje, praktická etika a dovednosti rozhodování a řešení problémů jsou pro žáky tohoto věku neméně důležitě.

Environmentální výchova

- žáci jsou vedeni k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí.

vní ú asti na ochran a citlivém utvá ení flivotního
votní styl a hodnotovou orientaci flák .

Kritéria hodnocení flák :

Záv re né hodnocení bude slovní, flák získá diplom s hodnocením svých znalostí, dovedností, aktivity, snaflivosti a celkového chování.

Je-t p edtím u itel nechá fláky, aby zkusili ohodnotit sami sebe i svou pracovní skupinu. U itel ohodnotí práci skupin a potom kone n rozdává diplomy, ke kaflnému flákovi pronese pár slov. Hodnocení by se m lo nést v p íjemném a pozitivním duchu.

Co u itel hodnotí:

Aktivitu:

- flák je spí-e aktivní (vymý-lí, tvo í)
- flák je spí-e pasivní (nechá se vést ostatními)

Snahu:

- snaflivý
- mén snaflivý

Chování fláka:

- slu-né, vhodné chování
- nevhodné chování

Spolupráci:

- spolupracuje s ostatními
- nespolupracuje

Harmonogram projektu:

1. týden:

- j - tení - úvodní vstupní hodina projektu
- P i - výroba Morany
- Vv - výroba ozdob pro Moranu
- P i - výroba lété ka
- Tv - rituální vynesení Morany a p inesení lété ka

2. týden:

- P í - proces probouzení jara, práce s atlasem rostlin
- Hv - ob adní vzývání jara, zp v, hudební nástroje
- P i - -pejle, papír, lepidlo na tapety - tvorba napu eného proutku
- Tv + Vv - land art na louce

3. týden:

- j - t - etba Pokladu od K. J. Erbena
- Vv - tvorba reliéfu - na téma otev ená skála

ě "zapálení pa-kálu"

dal-í innost s ní

4. týden:

j - práce s textem

P i - zdobení vejce

Vv - technika -lehání bi e

Vv - instalace výtvarných prací

j - společné zakonění - vyprávění zážitků, hodnocení, rozdání diplomů, společné oběrstvení

5.4. Přípravy na jednotlivé vyučovací hodiny s reflexemi vyučujícího

5.4.1 český jazyk ótení (4. ročník ZŠ)

Téma: Lidová velikonoční íkadla a koledy, uvedení do projektu

Cíl: žáci se seznámí s plánovaným projektem. Přispějí k jeho upesnění svými návrhy a nápady. Účastní se diskuze, při které dojde k upesnění dílčích částí projektu. Společně vytvoří plakát s plánem projektu.

Výchovný aspekt: Učitel naslouchat žákům zapojeným do diskuze.

Obsah učiva: V úvodní části bude k motivaci využito textů lidových velikonočních íkadel a koled. Poté se budeme vnovat organizaci projektu.

Pomůcky: Nakopírované texty různých íkadel a koled, balicí papír, fixy, proutěný košík, papírky se slovy, výkladové slovníky, mísa

Metodický postup: Ze začátku frontální vyučování se pod vedením učitele promění v učitelem řízenou diskuzi a společnou tvorbu plakátu. Projekt je záležitost, pro kterou by žáci měli být nadšení, pokud se tak nestane, je lepší žáky do projektu nenutit.

asové rozvržení hodiny:

1. úvodní část, motivace žáků: V proutěném košíku jsou papírky se slovy (pá-kál, puálka, hlavní ka, pomlázka, kraslice, atd.), pokud žák slovo zná, zkusí ho pantomimicky předvést, neznámá slova se žáci pokusí vlastními slovy vysvětlit, úplně neznámé slovo najdeme ve slovníku. Tím zjistíme, že se budeme vnovat tématu Velikonoc. 10 min.

2. Na míse je přetřvaný ekš (do koule zmuchlaných textů s íkadly a koledami). žáci se sesednou v malé skupinkách. téme koledy a íkadla, přidáváme další o rodinná. 10 min.

projektu, ale upozorní, co by to pro ně znamenalo. Žáci zároveň i více zábavy a nových zkušeností. Žáci a kdo ne. Po odsouhlasení projektu učitel nastíní jeho jednotlivé části a vytyčí nejzajímavější okamžiky projektu. Během diskuse se dohodneme na uspořádání pracovních skupin a také na tom, co která bude mít na starosti. Určíme formy výsledku projektu: rekonstrukce lidové tradice, výstava výtvarných prací. 10 min.

4. Tvorba plakátu s plánem projektu. 10 min.

5. Závěr hodiny, povzbuzení dětí, shrnutí toho na čem jsme se domluvili. 5 min.

Reflexe vyučujícího:

Žáci byli aktivní, pokud měli přesně zadané úkoly. Cítila jsem, že takováto práce pro ně není příliš obvyklá, že jsou v důlní za každé zpestření. Nejsou zvyklí na to, že se od nich očekává řešení problémů třeba při rozdělování úkolů. Mnoho fláků má také tendenci zůstat pasivními, když mají před ostatními prezentovat svůj názor. Věc jsem jim musela podrobně vysvětlit, ale viděla jsem, že je to zajímavé. Tvorba plakátu byla pro ně velmi motivující. Je dobré si připravit malé papírky s jednotlivými aktivitami z projektu. Zvolili jsme hodně velký formát, aby se kolem nich mohli všichni sesednout. (flák je osmnáct.)

5.4.2 Pracovní činnosti (4. ročník ZŠ)

Téma: Výroba velké společné Morany

Cíl: žáci spolupracují při výrobě Morany. Musí si umět rozvrhnout, co kdo bude dělat a jak na sebe jednotlivé práce budou navazovat.

Výchovný aspekt: Umět se domluvit a být schopný dělat kompromisy je nutné, pokud větší počet lidí pracuje na jednom velkém společném díle.

Motivace: Učitel přinese na ukázkou různé fotografie Moran v knihách. Popíše, jak obád probíhá a z čeho se Morana vyrábí.

Obsah učiva: Obád vynášení Smrti

Pomůcky: knížky o Velikonocích s fotografiemi, materiál na výrobu Morany – silnější dlouhý klacek (nebo jakýkoli, ale silný), kratší podobný silný klacek, drát, špičák, seno, provázek, bílá lepicí látka, uhlí

Metodický postup: Nejprve výklad (co nejzajímavější, učitel se hodně ptá fláků) a poté vlastní tvorba. Učitel flákům pouze ukáže, kde je materiál a nechá fláky, a tvoří dle vlastního uvážení. Učitel se podílí na tvorbě, ale zůstává v pozadí, spíše pozoruje.

hodiny, u itel se ptá na otázky týkající se vyná-ení Smrti, fláci se snaží odpovídat, u itel je dopl uje, ukazuje obrázky a fotografie v knihách. 10 min.

2. Vlastní tvorba Morany, aktivita z stává na flácích, u itel jen usm r uje. 30 min.
(Pokud bude as, je mofné fláky nau it rytmická íkadla, která se proná-ejí p i vyná-ení Smrti.)

3. Záv r, zhodnocení společ né práce (kdo rozhodoval, kdo se nechal vést, kdo vytvá el konflikty, kdo piln pracoval a kdo se spí-e díval). 5 min.

Reflexe vyu ujícího:

Na za átku hodiny jsem na plakátu zakroufkovala Vyráb ní Morany. P ekvapilo m , fle n kte í fláci toho v dí o vyná-ení Smrti opravdu hodn . V t-inou ufl vyná-eli Smrt v mate ské -kole. íkali jsme si, jak Morana vypadá, ale fláci také zkou-eli navrhovat, jakou by mohla mít povahu a ím se zabývá, co má na starosti.

Ukázala jsem flák m materiál a rozd lila jsem je do skupin, které pokud se osv d í tak z stanou zachovány po celou dobu projektu. Jedna skupina vyráb la konstrukci ó p ípravovala v tve. Druhá skupina jim na-típala drát. T etí skupina vytvo ila jakési sn pky ze sena. tvrtá st íhala a uhlem barvila látku. Vídly, kdyfl jsem vid la, fle n kdo jen stojí a dívá se, jak ostatní pracují, rychle jsem mu zadala n jakou práci, která byla zrovna pot eba, nap . nast íhat provázek na v t-í kusy.

Kdyfl byla hotová konstrukce, p ívazovali jsme snopy tak, aby se vytvarovala hlava, trup a ruce Morany. Na n jsme p ípevnili látku a p ívázali. Namalovali jsme Moran obli ej.

Kdyfl celá skupina nem la ufl co d lat, dostala pracovní list s íkadly k vyná-ení Smrti. N která íkadla m la vynechaná slova. Museli n jaká vhodná vymyslet. Ke konci hodiny jsem je nechala, a se pochlubí ostatním.

fiáky jsem hodn chválila za kaflký spln ý meziúkol, ale potom také na konci hodiny, kdyfl jsme p ed sebou m li hotové dílo.

5.4.3 Výtvarná výchova (4. ro ník ZTM)

Téma: Ozdoby pro Moranu.

Cíl: Vyzkou-et si práci se sádrrou ó p íprava, odlití, rytí.

Obsah u íva: Práce se sádrrou, výroba ozdoby z ní.

ra, voda, kelímky od jogurtu, –pachtle, rydla
arádnici.

Metodický postup: Nejprve fláky namotivovat p íb hem, potom vysv tlit, co budou d lat. Popsat postup práce. Pomoci s výrobou sádry. V–e ostatní ufl d lají jen fláci.

asové rozvržení hodiny:

1. Úvod, motivace ó p íb h. 5 min.
2. Vysv tlení, co fláci budou d lat. Postup práce. 5 min.
3. P íprava sádry, odlití. 5 min
4. V mezi ase si fláci vytvo í návrhy rytin. Kreslí tufkou. 10 min.
5. Vyklepnutí sádry. Rytí. 15 min.
6. Záv r, sejdeme se nad výrobky, zhodnotíme. 5 min.

Reflexe vyu ujícího:

S fláky jsme si sedli na koberci do kroufku. Tam jsem jim vypráv la p íb h o Moran , která je šparádívá afl b dař, ale jak také kařdý kousek z jejího náhrdelníku má svou zvlá–tní funkci.

Rychle jsem flák m vysv ttila, jak se pracuje se sádrrou, sádrrou jsem rad ji za asistence pouze první skupiny p ípravila a odlila já. Ostatní si mezitím p ípravovali návrhy rytin. V t–inou se inspirovali p íb hem ze za átku hodiny. Radila jsem jim, a si vybírají spí–e jednoduché motivy a obcházela jsem je.

Potom fláci vyklepli sv j sádrový medailon. Komu se rozbil, dostal jiný. (Bylo asi p t medailon navíc.) Upozor ovala jsem fláky, a jsou opatrní a moc netla í, sádra je velmi k ehká.

Na konci hodiny kařdý ukázal ostatním sv j medailon a ekl o n m pár slov. Medailony jsme zavázali do stuřek, navlékli je na provázek a darovali Moran .

5.4.4 Pracovní innosti (4. ro ník ZTM)

Téma: Výroba lété ka.

Cíl: flák se seznámí s tradicí no–ení lété ka. flák vyrobí vlastní malé lété ko.

... (včetně), barevné stuflky a papíry, krepový papír,

Metodický postup: Srazíme více lavic k sobě, vzniknou v tří pracovní plochy, a každý flák vyrábí své vlastní lété ko, mají při společné práci v tří pocit sounáležitosti (navození atmosféry například pískem). Učitel také vyrábí své vlastní lété ko.

Motivace: Na tabuli je napsáno úkoll: Smrt nesem ze vsi, nový lito do vsi, ... Učitel nechá fláky, aby n která slova vysvětlovali. Jako poslední si nechá slovo lito. Učitel vysvětluje, že jde o nový rok (zemědělský) a zároveň připomene ozdobená v tvářka.

časové rozvržení hodiny:

1. Úvod, rozbor úkollu. Vyprávění o tradici nověného léta. Obrazové ukázky. 10 min.
2. Vysvětlení, co budeme dělat. Příprava pracovního místa. 5 min.
3. Vyrábění lété ek. V tvářkách máme zdobit různými věcmi na ozdoby, obalujeme je, svazujeme je, apod. 20 min.
4. V tvářkách naaranžujeme po třídě a na konec hodiny si zazpíváme: Hej, sluníčko, hej a u toho si zataníme kolový tanec. Závěr, zhodnocení, pochválení. 10 min.

Reflexe vyučujícího:

V této hodině fláci opravdu pokn pracovali. Tradici nověného lété ka fláci neznali. Bylo to pro ně něco nového. Když fláci pracují u jednoho velkého stolu, je sice ve třídě trochu hluk, ale to, myslím si, nevádí, pokud se pokn pracuje. Na konec hodiny se máme zazpívat jakákoli veselá jarní písnička, kterou fláci dobře znají.

5.4.5 Tlesná výchova (4. ročník ZŠ)

Téma: Vynesení Morany a přinesení lété ka

Cíl: flák si profiluje rituál nověného Smrti a nověného léta s co nejautentičtější atmosférou.

Výchovný aspekt: Profilovat a uvědomit si ve třídě sepišlovka s přírodou.

Pomůcky: Vytvořená Morana a lété ka.

Uitel na za átku hodiny zd razní d leffitost této
a p ilákat jaro. Záleří velice na tom, zda se nám to

asové rozvržení hodiny:

1. Úvod. Uitel navodí pat i nou atmosféru zodpov dnosti a vářnosti okamřiku. Potom se vydáme na cestu k nejblíří ece, potoku i rybníku. Pokud není v dosahu, lze Moranu upálit (efektní, ale v t-ř riziko úrazu) i zakopat do zem . Cestou m ěme skandovat íkadlo Smrt nesem ze vsi. 10 min.
2. Kdyř jsme na míst , ekneme Moran d vody, pro uř chceme, aby ode-la, a odpo ítáme spole n konec její vlády. Potom ji hodíme do vody a rychle odcházíme. 10 min.
3. Dorazíme ke -kole a tam na trávníku objevíme zapíchaná v-echna na-e lété ka. (Poprosíme nap . -kolníka.) Kařdý si jedno vezme. Aby se řáci nehádali, lze je p edem opat it jmenovkami. 5 min.
4. Obcházíme -kolu a od íkáváme: Smrt jsme vám odnesli, nové léto p inesli. Víteř líto líbezné, obilí ko zelené! Zpíváme jarní písni ky. Kařdých pár metr necháme zapíchnuté jedno lété ko. 15 min.
5. Je-t p ed -kolou si povíme, ře jsme odvedli dobrou práci a ře snad tedy jaro brzy p ijde. Potom se vrátíme zpátky do t ídy. 5 min.

Reflexe vyu ujícířo:

Na za átku hodiny jsme si s řáky íkali, co nám vadí na zim a pro bychom cht li, aby uř p i-lo léto. Potom jsem řák m prozradila (a tvá ila jsem se u toho dostate n tajemn), ře oni sami dnes mohou pomoci zahnat zimu a p ivolat léto. Vysv třila jsem jim, jak budeme vyná-et Moranu a kam p jdeme. Třkola se na-t stí nachází hned u eky Jizery, takře jsme neztráceli as p esuny. řáci skandovali íkadlo p kn nahlas. Na míst jsem řáky vyzvala, aby Moran ekli d vody, pro od nás dnes musí odeřt. Rozlou ili jsme se s ní a hodili ji do proudu.

Na trávníku u vchodu do -koly jsme objevili zapíchnutá lété ka. Nechala jsem řáky, aby se divili a p emý-řeli, kdo je tam mohl dát. Kařdý si vzal lété ko se svým jménem. řTe musíme kolem -koly utvo it z lété ek magický kruh, abychom celý rok byli zdraví a dob e se u ili.ř řáci sami navrhovali r zné písni ky k uvítání jara. P ed -kolou jsem řáky pochválila.

Cíl: děti si zopakují, jaké jsou v jarní přírodě znaky přechodu jara. Pochopí, co se děje s přírodou a co má na tyto děje vliv.

Obsah učiva: vliv tepla a světla na rostliny, rozpoznávání napuštěných rostlin, chování různých živočichů na jaře.

Pomůcky: křížovka rozkopírovaná pro každého žáka, 1 společný pracovní list s úkoly do lavice, napuštěné větvičky, atlasy rostlin.

Motivace: S příchodem jara přilétne do naší země vlaštovka. Křížovky jsou poskládané do vlaštovek a přilétají k žákům, kteří stojí volně mezi lavicemi a vlaštovky se snaží chytit. Mohou si je rovněž přehazovat, ale v okamžiku, kdy odletí poslední vlaštovka, učitel dá znamení. Každý si vezme jednu vlaštovku, rozbalí ji a vyplní křížovku. Nejrychlejší žáci získají odměnu. Potom si křížovku společně zkontrolujeme.

Metodický postup: Nejprve samostatná práce, potom práce ve dvojicích a nakonec v pracovních skupinách.

časové rozvržení hodiny:

1. Úvod, učitel žáky seznámí s tématem hodiny a využije motivaci vlaštovkami. 5 min
2. Luštění křížovky, odměna, kontrola. 10 min.
3. Do dvojice 1 pracovní list s krátkými zajímavými úkoly. Mají na vypracování časový limit. Kdo má zájem, může své nápady prezentovat ostatním spolužákům. 15 min.
4. Do skupiny rozdáme několik různých větviček s lístky, popípad květy a atlasy rostlin. Úkolem žáků je správně pojmenovat jednotlivé rostliny. Zástupci skupin potom sdělí své výsledky. 10 min.
5. Závěr, pochvala za dobrou práci a snovitost. 5 min.

Reflexe vyučujícího:

Tato hodina byla poměrně náročná na přípravu pomůcek. Děti jsou od své třídny učitelky zvyklí, že přet nejrychlejších žáků získá bonbon. Pracovní list se týkal změn, které probíhají v přírodě (klíčení rostlin, rozdíl mezi rostlinou pěstovanou ve tmě a na slunci, hnízdní pták, mláďata). Součástí byl úkol: Popište, jak byste ostatním spolužákům dokázali, že rostliny potřebují ke růstu zároveň světlo i teplo.

fláci m li potífle, tak jsme si je museli vyhledat a

5.4.7 Hudební výchova (4. ro ník ZTM)

Téma: Pohanské vzývání jara.

Cíl: fláci se seznámí s rituály primitivních národ . Poslechnou si nahrávku se zp vem domorodc . Na základ ní vytvo í vlastní domorodý rituál vzývání jara.

Obsah u íva: schopnost improvizace na dané téma, zp v, hra na hudební nástroje, tanec

Pom cky: bubínky, ínelky, triangel, d ívka

Motivace: Nahrávkou skute ného zp vu domorodc . fláci sami zkouší identifikovat, co by to mohlo být.

asové rozvržení hodiny:

1. Úvod. Poslech nahrávky. Identifikace nahrávky a rozhovor o ní. 10 min.
2. Brainstorming ó na tabuli pí-eme, co nás napadne, kdyfl se ekne jaro. 5 min.
3. Každý flák se pokusí sloflit básni ku s n kterými z t chto slov, báse musí obsahovat alespo dva ver-e. Kdo chce, p e te nahlas, co vymyslel. Zkusíme vytvo it smysluplnou del-í báse . 10 min.
4. Text básn zhudebníme. Nejprve ho pouze zpíváme, potom postupn p ídáváme hudební nástroje, kdo nehraje na nástroj, m fle za ít p í zp vu tan ít šdomorodý tanecõ. 15 min.
5. Záv r. U ítel fláky pochválí za jejich tvo ívost. Na rozlou enou si je-t jednou zopakují své hudební dílo. 5 min.

Reflexe vyu ujícího: P í poslechu nahrávky jsem fláky nechala, a p í ní tan í. Byla to pro n p íjemná motivace. Vyufila jsem toho, fle fláci mají zku-enosti se skládáním ver-ík í hraním na d tské hudební nástroje. Zhudeb ování textu jsme si ufili ó zkou-eli jsme r zné varianty melodií. TMkovní fláci p edzpívávali své melodie a celá t ída je opakoala.

5.4.8 Pracovní ínnosti (4. ro ník ZTM)

Téma: Výroba napu eného proutku.

Cíl: fláci si vyzkou-í tvo ívou práci prostorového charakteru ze snadno dostupných materiál .

toaletní papír, lepidlo na tapety, vodové barvy

Motivace: Uitel dostal dopis adresovaný flák m s textem: Dne toho a toho v tolik hodin a minut je třeba tajemné psaní vyhledati, je otev íti a co je psáno ísti. Psaní najde–kdesi pod.

Uitel nechá fláky, aby sami zjistili, co to znamená, a psaní na–li. Tam bude popsáno, co budou d lat a pro a také co k tomu budou pot ebovat.

asové rozvržení hodiny:

1. Úvod, motivace. 5 min.
2. P íprava pom cek, vysv tlení, jakým zp sobem se pracuje s lepidlem na tapety. 5 min.
3. Tvorba prostorového objektu. 20 min.
4. Vpíjení vodových barev do poslední vrstvy papíru. Úklid výtvarných pot eb a pracovního místa. 10 min.
5. Záv r hodiny. Spole né zhodnocení výtvarné techniky a výsledk práce. 5 min.

Reflexe vyu ujícího:

Na takovouto jemnou práci je vhodn j–í toaletní papír, z kterého se dají krásn tvarovat nejz n j–í detaily. íáci byli nad–ení z nápadu s dopisem. Poctiv prohledali snad v–echna místa ve t íd . Psaní jsem schovala pod jeden velký kv tiná a nechala jsem vykukovat r flek. Lepidlo si ve skupinkách namíchali sami fláci. Celé dílo se musí nechat alespo den proschnout.

íáci tuto práci pojali velmi tvo iv . Snaflili se na vytvo enou v tvi ku p ípev ovat nejz n j–í kvítky, které potom kolorovali.

5.4.9 Dvouhodinovka: T lesná výchova a Výtvarná výchova (4. ro ník ZTM)

Téma: land art

Cíl: íáci objeví nový druh výtvarného my–lení. Musí pracovat tak, aby jejich spole né dílo bylo v souladu s p írodou a zároveň vypovídalo n co o nich samých.

Pom cky: flivé nenapu ené proutky a papírové napu ené proutky, papíry, tuflky, digitální fotoaparát

fotografie různých land artů. Povíme si o tom, co to
Povíme si o tom, proč se poslední postní neděle

časové rozvržení hodiny:

1. Ještě ve třídě: Úvod. Plán hodiny. Co je land art a jak má vypadat. 10 min.
2. Téma land artu: Květná neděle. Učitel zjišťuje, co řáčí o Květné neděli v díle a
vhodné je doplňuje. 5 min.
3. Řáčí mají pět minut na to, aby ve skupinách vymysleli a načrtli několik návrhů
land artu. Mohou použít papírové proutky, flákové pruty a také různé předměty,
které naleznou. 5 min.
4. Vyjdeme si na blízkou louku, kde vyhledáme vhodné místo pro tvorbu land
artu. 15 min.
5. Řáčí začnou sbírat potřebné materiály, kdyžli mají vše připraveno, jdou u učitele
ukázat svůj konečný návrh, pro který se rozhodli. Řáčí musí být schopni svůj
návrh land artu odvodnit, říci jeho smysl. Cca 5 min. každá skupina.
6. Tvorba land artu. Na které skupiny potřebují více času než jiné. Díla, která jsou
hotová dříve, se vyfotografují. Řáčí si stihnou připravit vše, kterou budou svůj
land art prezentovat ostatním. Max 20 min.
7. Všichni jiři mají hotovo a zdokumentováno. Je čas své práce představit
ostatním. U každého land artu se zastavíme. Skupina, která ho vytvořila, nám o
něm něco poví. Prohlédneme si ho. Můžeme položit doplňující otázky a jen
pochválit. Dohromady 20 min.
8. Učitel všechny práce pochválí a provede jakési shrnutí hodiny. 5 min.
9. Cesta zpátky ke škole. 15 min.

Reflexe vyučujícího:

Ukázalo se, že téma Květná neděle je pro řáky hodně široké a abstraktní téma.
Poprání se s ním ale statečně. Skupinky vytvořily land art s názvy: Cesta,
Květina, Palma, Rozkvětání. Řáčí sami hodnotili tuto hodinu jako moc hezkou.

5.4.10 Český jazyk o tení. (4. ročník ZŠ)

Téma: Poklad Velkého pátku.

Cíl: Řáčí se dozvědí o zvyku hledání pokladu na Velký pátek. Pevně si, jak byl
tento zvyk zachycen Karlem Jaromírem Erbenem. Řáčí mají za úkol vyhledávat

a text interpretovat vlastními slovy. Vyjad ují se
by cht l poklad nalézt, co by v jeskyni nem lo
oto téma.

Výchovný aspekt: Pravý poklad není materiální záležitost.

Pom cky: Nakopírovaná báse Poklad od K. J. Erbena.

Motivace flák : U itel pov í jednoho fláka, aby ostatním zahrál pantomimu:
Hledání a nalezení pokladu. U itel m fle fláky sm ovat pomocí rad: Samá voda,
p iho ívá. Herec i ten, kdo uhádne, jsou odm n ní.

asové rozvržení hodiny:

1. Úvod. Motivace a sd lení tématu hodiny pantomimou. 5 min.
2. U itel flák m ekne o zvyku hledat poklad na Velký pátek. 5 min.
3. P e tou si báse Poklad. Plní doprovodné úkoly: Hledají odpov di na otázky
u itele v textu. N které sloky interpretují vlastními slovy. Odvozují pou ení, které
z básn vyplývá. 20 min.
4. Mluvíme o tom, co bychom ve skále cht li nalézt a jaký užitek by nám to
p ineslo. 5 min.
5. Kdo má zájem, m fle zahrát scénku na toto téma. 5 min.
6. Záv r. Zhodnocení. Pochvala. 5 min.

Reflexe vyu ujícího:

V každé t íd je možné najít n kolik flák , kte í se rádi p edvád jí, kte í se p íli-
nestydí. Ti se nechají snadno p emluvit ke hraní pantomimy p ed ostatními fláky.
fiáci dob e pracovali, snad i proto, fle jsou na takovéto hodiny tení zvyklí.

5.4.11 Výtvarná výchova (4. ro ník ZTM)

Pozn. Nejlep-í by bylo, kdyby tato hodina prob hla tentýfl den jako p ede-lá
(tení). Hodina tení by sloužila pro tuto vyu ovací hodinu jako vhodná
motivace.

Téma: Otev ená skála.

Cíl: fiáci si vyzkou-í tvorbu reliéfu.

Pom cky: tvrtky i siln j-í karton ó vhodné jsou r zné krabice, lepidlo Herkules,
vata, k ídy.

asové rozvržení hodiny:

nin.

2. P íprava pracovních pom ěek. íáci pracují ve dvojicích. 5 min.
3. Dvojice íák ůtvá ejí reliéf blížící se podobou otev ené skále. Lepidlo s vatou po zaschnutí utvo í velice pevnou kompaktní hmotu. 20 min.
4. íáci si rozdrtí barevnou k ídu a reliéf tímto prá-kem kolorují. 10 min.
5. Záv r hodiny. Pochválení snahy a prací. 5 min.

Reflexe vyu ůjícího:

Poda ilo se zajistit, fle tato vyu ovací hodina následovala ihned za hodinou tení, kde se etlo o skále s pokladem. íák m se tyto práce hezky zda ily, av-ak n kte í íáci m li v po átcích potífle p í práci s lepidlem a vatou. Vata se jim lepila spí-e na ruce, neí na karton. Nechala jsem íáky, a í si mezi sebou poradí, který postup je nejvhodn-jí. Do-li k záv ru, fle je nutné pouíít v t-í množství lepidla a vytvo it tím hmotu, s kterou se uílo n co lépe manipuluje. K ídu jsme nastrouhali na struhadle, je ale možné pouíít i hmoídí

5.4.12 Vlastiv da (4. ro ník Z^{1M})

Téma: Svaté t ídenní

Cíl: Seznámit íáky se zapomenutými zvyky vztahujícími se k tomuto období. P íblíít jim ást íívota Jeíí-e Krista.

Obsah ůiva: Svaté t ídenní ó jaké to jsou dny, co se v t chto dnech událo tak významného, fle si je lidé p ípomínají. Jaké lidové zvyky se k tomuto období váíí.

Pom cky: zlatý í ílutý papír, n ílky, lepidlo

Motivace: P e íst íák m jednoduchý prostý p íb h o Jeíí-ovi a o tom, co se mu událo v pr b hu svatého týdne.

asové rozvrílení hodiny:

1. Úvod. Téma hodiny. Motivace ó p e tení p íb hu. íáci na p íb h reagují ó popisují svoje pocity, vyjad ůjí se k tomu, jestli p íb h jíl znají, jestli je zaujal. Mohou ů íteli pokládat otázky, které je napadají. 10 min.
2. ů ítel a d ti si povídají o zvycích, které se k tomuto období váíí. Ty nejd ííít í si poznamenají do se-ítu. 10 min.

osmism rku. Rekapitulují si r zná mén známá m. Spole ná kontrola. 10 min.

4. U itel se flák zeptá, jestli v dí, co je to pa-kál. Vysv tlí si pojem, a co symbolizuje. Z papíru si vyst íhnou ho ící sví ku. Tu vlepí do otev ené skály ó reliéfu. 10 min.

5. Záv r. U itel zhodnotí hodinu, nechá fláky, aby se i oni vyjád ili, jestli pro n byla hodina p ínosná a zajímavá. 5 min.

Reflexe vyu ujícího:

ekla bych, fle je vhodné p ipravit si p evypráv ný p íb h o Jeffi-ovi tak, aby se u iteli dob e etl i vypráv l. Jen ty i fláci chodí s rodi i pravideln do kostela a tento p íb h znají. Pro ostatní to bylo n co nového. V-ichni ale reagovali vesm s pozitivn . Jako kdybych jim odvypráv la pohádku, kterou je-t nikdy nesly-eli. N komu se líbila mén , n komu více. Odmítavý postoj jsem ale nezaznamenala. Do se-itu jsme si ud lali pouze krátký zápis o n kolika bodech. Osmism rka mi hodn napov d la, kdo z flák b hem projektu dával v t-í pozor a hodn si toho zapamatoval.

5.4.13 Matematika (4. ro ník ZTM)

Téma: D lení švajeců

Cíl: fláci budou d lit stejný geometrický útvar na r zný po et stejných ástí. Vyzkou-í si u více geometrických útvar .

Výchovný aspekt: D lení vejce v rodinném kruhu je starý zvyk posilující spole enství a sounálefitost.

Pom cky: Papíry s narýsovaným tvercem o stran 10 cm. Papíry. Kruflítka, pravítka, tuflky. tvrtka A2, n flky. Podnos.

Motivace: Velké vejce nakreslené na tvrtce A2 rozst íháme na svislé pruhy. Pruh je tolik, kolik je flák ve t íd + jeden pruh pro u itele. Na za átku hodiny u itel vypráví o zvyku d lení vejce a o jeho symbolice. U itel nechá fláky, aby se pod lili o jednotlivé ásti vejce. ásti leflí na podnose, fláci si pro n chodí postupn . Vejce co nejrychleji sloflíme znovu dohromady a zafixujeme izolepou. Vejce m fleme nalepit n kam ve t íd .

asové rozvrflení hodiny:

1. Úvod, vypráv ní o lidovém zvyku d lení vejce, motivace. 15 min.

dílce tverec na 2, 4, 8, 10, 20, ... částí. Každá
nají hotovo, prezentují ostatním, ti zkontrolují. 15

3. S fláky p emý-líme o r zných variantách d lení kruhu. Ná rtky zaznamenáme
do se-itu. 10 min.

4. Záv r hodiny. Pochvala. 5 min.

Reflexe vyu ujeního:

U motivace jsem je-t fláky nechala, a se na sv j prouflek podepí-í. Po složení
jsme vají ko izolepou p ichtili na okno. Každá skupina dostala na líste ku
napsané jiné úkoly. Skupiny jsem p i práci obcházela a p ípadn se jim pokusila
poradit, aniž bych jim výsledek prozradila. Zabývali jsme se d lením kruhu na
poloviny, tvrtiny, -estiny a t etiny. Vyvodili jsme d leflité pou ky, které je
pot eba znát. (P ímka musí procházet st edem. P i d lení na tvrtiny vyuflijeme
pravého úhlu. Lze pouflit kruflítko i trojúhelník s ryskou. P i d lení na -estiny
pouflijeme kruflítko. Do kruflítka si vezmeme polom r kruhu.)

5.4.14 Výtvarná výchova (4. ro ník ZTM)

Téma: D lení a zdobení vejce.

Cíl: Každý flák si z vejce nakresleného na tvrtce A1 a vyst íleného utrhne svou
ást a tu vyzdobí pomocí voskovek a vodových barev. Po zaschnutí jednotlivé
díly lepíme libovoln na podklad.

Výchovný aspekt: I kdyfl jsme r zní, v-ichni k sob pat íme, tvo íme jeden celek.

Pom cky: tvrtka A1, tuflka, n flky, voskovky, vodové barvy, lepidlo.

Motivace: U ítel ekne slovo a každý flák popo ad ekne slovo, které ho první
napadne. Vznikne et zec slov, jedno je inspirováno druhým. Každý si utrhne kus
papíru ze spole ného vejce. Úkolem bude ztvárnit pomocí voskovek a vodových
barev práv to jejich slovo.

asové rozvržení hodiny:

1. Úvod, Motivace. 10 min.

2. fláci nejprve kreslí detaily voskovkami, poté dokolorují vodovými barvami. 15
min.

3. Necháme na radiátorech zaschnout a mezitím si na prouflek papíru p ípravíme
popisek s názvem díla a jménem autora. 10 min.

y nalepíme jednotlivá dílka i s popisky. Na tvrtku

5. Vystavení hotového díla. Pochvala. Závěr hodiny. 5 min.

Reflexe vyučujícího:

Bylo zajímavé pozorovat, jak někteří fláci odcházejí s utrženým velkým kusem a jiní s malým kousíkem. Vznikla pestrá mozaika dílek a popisků. Výchozím slovem bylo slovo Velikonoce.

5.4.15 český jazyk (4. ročník ZŠ)

Téma: Techniky zdobení vajec

Cíl: fláci si procvičí dovednosti spojené s prací s textem: tení, vyhledávání informací. fláci se dozvědí o zajímavých technikách zdobení vajec.

Pomůcky: Nakopírované texty na téma techniky zdobení vajec, papíry, tužky a pomlázky.

Motivace: Vyprávíme si o tom, jestli chlapci chodí koledovat, případně s kým a zda dívky malují vajíčka a jakým způsobem.

časové rozvržení hodiny:

1. Úvod, motivace. 10 min.
2. Čtení textu o technikách zdobení vajec. Práce s textem a vyhledávání odpovědí. 10 min.
3. Vybereme si jednu techniku a nakreslíme kraslici. (Jak by vypadala, kdyby byla zdobena tímto způsobem.) 10 min.
4. Zahrajeme si na koledování. Dívky čekají s nakreslenými vajíčky v jedné části místnosti. Chlapci přijdou, zpívají koledu, předvedou, jak koledují a dostanou vajíčka. Hraje max. 6 dětí, skupinky se prosí dají. 10 min.
5. Závěr hodiny, zhodnocení, pochvala. 5 min.

Reflexe vyučujícího:

Dozvěděla jsem se, že někteří chlapci chodí na koledu. Buď s kamarády, nebo s někým z rodiny a tatínkem, dědečkem, strýcem, apod. Jen někteří dívky pomáhají se zdobením vajec. Techniky zdobení vajec příliš neznají. flákům se líbilo především hraní scénky ke konci hodiny.

Cíl: fiák vytvoří kraslici pomocí nepříliš obvyklé techniky zdobení.

Pomůcky: Každý fiák si z domova přinese v krabici vystlané vatou vejce vaneč na tvrdě červená tužka. Tenké nitce, špendlíky.

Motivace: Učitel by mohl fiákům přinést ukázat napodobeniny vajec různých druhů ptáků. (p. husí, p. troj, z. vných pták, atd.) fiáci hádají, kterým ptákům vejce patří.

časové rozvržení hodiny:

1. Úvod, motivace. 10 min.
2. Postup práce, příprava pomůcek. 5 min.
3. Vejce plynulými pohyby nitce zdobíme. Jednotlivé části necháme schnout, aby se nám nerozmazaly. Do zaschlých částí je možné vyrývat jemnější ornamenty. 25 min.
4. Společně si prohlédneme výrobky. Zhodnotíme práci. 5 min.

Reflexe využití:

fiákům jsem přinesla ukázat zelenavá vejčka, která snášely určitý druh slepic a také tradiční moravské kraslice. Je vhodné pomalovat postupně menší části vajec a vždy vyčkat, dokud nezaschnou. fiákům se k vyrývání velmi osvědčilo kružítko.

5.4.17 Výtvarná výchova (4. ročník ZTM)

Téma: Malování pomlázkou.

Cíl: fiáci si vyzkouší nezvyklou a zábavnou výtvarnou techniku. Povzbuzení fantazie fiáků.

Pomůcky: Pomlázky i proutky, provázek, který můžeme nasáknout barvu, temperové barvy, tvrdky A3.

Motivace: fiáci vymýšlejí, co všechno je možné s pomlázkou dělat, na co ji lze využít.

časové rozvržení hodiny:

1. Úvod, motivace. 5 min.

práva poměrně. 10 min.

3. děti si provázek přivázaný na proutku namalují do barvy a leháním vytvářejí stopy na tvrdce. děti by měli mít na sobě pracovní oblečení a měli by pracovat na omyvatelné podlaze. 15 min.

4. děti zaschlé stopy dokreslují dle fantazie pastelkou nebo progresem vhodné barvy. 10 min.

5. Sejdeme se nad obrázky. Prohlédneme je a povídáme si o nich. 5 min.

Reflexe vyučujícího:

Bez ochranného oděvu se děti neobejdou. Vhodná je spíše hustá barva, která zanechá intenzivnější stopy. Dokreslovali jsme pomocí tužky nebo progresem. Při této práci je výhodné, že i méně aktivnímu dítěti se podaří vytvořit hezká práce.

5.4.18 Dvouhodinová: Instalace obrázků a vešná výstava.

Cíl: Společné zakončení projektu. Představení projektu flákem a fotografií. Hodnocení projektu flákem i učitелеm. Učitel udělá diplomy se slovním hodnocením fláků.

Výchovný aspekt: děti se musí odválet přebírat svůj díl zodpovědnosti a odválet se představit projekt prohlídkou fláků.

Pomůcky: Věchné výtvarné práce. Nůžky, izolepa. Popisky na kterých práci. Papír se stručným zajímavým představením projektu. Ubrus. Velikonoční pokrm. CD přehrávač, CD s hudbou. Diplomy.

Motivace flák: flákem je svého nejlepší role představit projekt o rok mladším flákem. Musí tento úkol pojmout zodpovědně a přiznat se na něj.

časové rozvržení hodiny:

1. Úvod. Učitel flákem nastíní, jak se rozloučíme s končícím projektem. Na tabuli si v bodech napíšeme, co je potřeba opravit. (Vybrat místo ve škole, vhodné pro výstavu. Upevnit tam obrázky. Opravit stůl s ubrusem a pohotivým. Vybrat několik mluvčích, kteří sdělí informace o probíhém projektu. Společně vzpomínat na nejprvní okamžiky projektu.) 10 min.

2. děti se rozdělí na skupinky. Jedna skupinka má na starosti stůl s pohotivým. Další skupinky upevnějí obrázky. Každá skupina má na starosti jednu až dvě výtvarné techniky. Učitel pomáhá s výběrem prací a celkovou organizací. 30 min.

fláči vybraní ostatními, kteří ale zároveň chtějí

4. Přestávka. 10 min.

5. Sedíme v kroužku. Vzpomínáme, co jsme zažili, co se nám na projektu nejvíce líbilo. 10 min.

6. Přesun na výstavu. Uvítání fláků těchto ročníků. Uitel ekne, co málo o projektu, o pracích, které bychom neměli vytvářeli. Fláči, kteří se odváží, také k projektu, co povídá. Uitel ve stejnou hodnotí celkovou práci a chování týdy i jednotlivých pracovních skupin. Flákům rozdává diplomy s osobním hodnocením. Kdo dostal diplom, smí si nabídnout ze společného občerstvení. Po rozdání diplomu je nabídnuto občerstvení i ostatním flákům. Uitel pustí příjemnou hudbu. Fláči 3. ročníku si prohlíží výstavu a plní několik úkolů zaměřených na pozorování. 30 min.

7. Vyhodnocení odpovědí. Společná kontrola. Deset nejrychlejších téma získá drobnou odměnu. Uitel oznámí, že projekt sice skončil, ale že výstavka je tak pokračuje, že si ji je třeba na jakou dobu ponecháme a že doufá, že příští rok se budoucí tvůrčí do projektu také pustí. Uklidí se stůl. Fláči odcházejí do třídy. 10 min.

Reflexe vyučujícího:

Fláči byli poměrně rozpačití z toho, že mají o projektu vyprávět mladším flákům. Nikomu se do toho moc nechtělo. Nakonec jsme se domluvili, že já budu moderátor, který bude nejvíce na jaším flákům klást otázky ohledně dojmů z projektu, nejzajímavějších částí, atd. Bylo to alespoň fiv jít a myslím, že téma se toto švystoupení líbilo. S přípravou výstavky nebyli větší problémy. Fláči zdobili zdi obrázky dle svého vkusu a myslím si, že se jim to celkem vydařilo. Ukončení projektu se jednoznačně dařilo, všichni fláči si spokojeni odnášeli diplom a kousek velikonočního beránka.

5.5 Celkové zhodnocení realizace projektu

Ve čtyřech týdnech fláči absolvovali dvacet vyučovacích hodin projektu. Projekt byl založen na prolínání výtvarných částí (Pracovní činnosti a výtvarná výchova dohromady tvořily polovinu projektu - deset vyučovacích hodin.) a dalších předmětů (eský jazyk, tělesná výchova, hudební výchova, přírodověda, vlastivěda a matematika).

Věcné cíle projektu byly splněny. Fláči se dozvěděli mnohé o lidových velikonočních zvycích a tradicích. Samostatně vytvořili různé tradiční artefakty i dílka pouze inspirovaná velikonočními zvyky. Nabízela jsem flákům k tvorbě co nejrozličnější materiály a ukázala jim několik, pro ně zatím neznámých, výtvarných technik.

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

byly pozitivní. Líbil se nejen jim, ale i jejich t ídní

V projektu je popsáno, jakých vzd lávacích oblastí, pr ezových témat a klí ových kompetencí se dotýká. Jsou v n m nastín né i jednotlivé mezip edm tové vztahy.

P i takovémto druhu projektu je lep í up ednostnit slovní hodnocení. Zvolila jsem formu diplomu. fiák si m fle pozd ji v klidu p e íst své hodnocení a zárove si diplom m fle uschovat na památku.

Následují jednotlivé p ípravy na vyu ovací hodiny. Pod každou p ípravou je moje reflexe ó komentá prob hlé vyu ovací hodiny.

B hem projektu vzniklo n kolik fotografií ó ty lze nalézt v p íloze této diplomové práce. Dále v p ílohách naleznete materiály, které by u ítel m mohly pomoci p i realizaci projektu: nap íklad velikono ní íkadla, k ířlovku i smy-lený p íb h o Moran .

Doufám, fle se u ítelé prvního stupn ZTMrozhodnou takovýto nebo podobný projekt s tématem velikono ních zvyk a tradic zrealizovat.

V této diplomové práci jsem chtěla ukázat, že období Velikonoc a lidové zvyky a tradice, které se k nim vztahují, mohou být zajímavé a podnětné pro dospělé i pro děti.

V teoretické části jsem shrnula informace týkající se Velikonoc, které by u žitelů prvního stupně základní školy mohly inspirovat k nápadité prezentaci velikonočních zvyků a tradic. Jedná se o historii vzniku Velikonoc i popisy jednotlivých zvyků a zajímavosti o nich.

Dělejší je umět rozlišit zvyky a tradice, na které mělo vliv křesťanství a které jsou ještě staršího pohanského původu. Křesťanství na naši kulturu velmi ovlivnilo, a i když se nyní zdá být opomíjené, jsem toho názoru, že je velmi vhodné, aby i nejmladší generace znala křesťanství alespoň prostřednictvím příběhů. Na základních školách se někteří žáci křesťanskému významu Velikonoc ve výuce vůbec nevnují. To se ukázalo i v mém dotazníkovém šetření.

Velký prostor věnuji jednotlivým lidovým zvykům a tradicím období Velikonoc. Některé lidové zvyky a tradice jsou téměř zapomenuté, jiné velice známé. U žitelů škol mě bohužel ukazují jen ty nejznámější. Je škoda, že některé původní zvyky už v současnosti nikdo nezná. To byl asi nejsilnější podnět k vytvoření projektu, který prezentuji v praktické části diplomové práce.

Období Velikonoc je možné školám zajímavě představit prostřednictvím velkého množství kolních předmětů. Můj projekt je jen jednou z mnoha možných variant, jak lze školám mladšího školního věku velikonoční zvyky a tradice přiblížit.

To, že ohlasy žáků i učitelů na tento projekt byly velmi pozitivní je jasnou známkou toho, že lidové zvyky a tradice jsou opomíjené neprávem. Ještě stále pro nás neztrácí význam.

AFICKÝCH CITACÍ

1. Frolec, Václav: Prosta krása. Vy-ehrad, Praha 1984, 1. Vyd., strana 5
2. Frolec, Václav: Prostá krása. Vy-ehrad, Praha 1984, 1. Vyd., strana 40
3. Frolcová, V ra: Velikonoce v eské lidové kultu e, Vy-ehrad, Praha 2001, 1. Vyd., 280 s., ISBN 80-7021-503-8, strany 56 ó 58
4. Pejml, Karel: eský lid. Praha 1941, strany 7 ó 8
5. Langhammerová, Ji ina: Lidové zvyky. NLN, Praha 2004. 1. Vyd., 345 s. ISBN 80-7106-525-0, strany 67 ó 68
6. Baumann, Arnulf H.: Co by m l každý v d t o fídovství, Kalich, Praha 2000, ISBN 80-7017-205-3, strany 120 ó 123
7. Musset, Jacques: Kniha o Bibli: Nový zákon, Albatros, Praha 1991, 1. vyd., 261 s. ISBN 80-00-00345-7, strany 22 ó 23
8. Musset, Jacques: Kniha o Bibli: Nový zákon, Albatros, Praha 1991, 1. vyd., 261 s. ISBN 80-00-00345-7, strana 42
9. Hastingsová, Selina: Ilustrovaná Bible pro d ti, Příroda, Bratislava, 1995, 320 s., ISBN 80-07-00678-8, strana 78
10. Hastingsová, Selina: Ilustrovaná Bible pro d ti, Příroda, Bratislava, 1995, 320 s., ISBN 80-07-00678-8, strany 83 ó 88
11. Frolcová, V ra: Velikonoce v eské lidové kultu e, Vy-ehrad, Praha 2001, 1. Vyd., 280 s., ISBN 80-7021-503-8, strany 26 ó 28
12. Langhammerová, Ji ina: Lidové zvyky. NLN, Praha 2004. 1. Vyd., 345 s. ISBN 80-7106-525-0, strany 45 ó 48
13. Langhammerová, Ji ina: Lidové zvyky. NLN, Praha 2004. 1. Vyd., 345 s. ISBN 80-7106-525-0, strany 50 ó 52
14. Skopová, Kamila: Velikono ní svátky o století zpátky aneb Jarní tradice v eské domácnosti, Akropolis, Praha 2007, 1. vyd. 72 s., ISBN 978-80-86903-38-9, strany 6 ó 7
15. Skopová, Kamila: Velikono ní svátky o století zpátky aneb Jarní tradice v eské domácnosti, Akropolis, Praha 2007, 1. vyd. 72 s., ISBN 978-80-86903-38-9, strana 8

16. Frolcová, Věra: Velikonoce v české lidové kultuře, Vyšehrad, Praha 2001, 1. Vyd., 280 s., ISBN 80-7021-503-8, strany 33 a 36
17. Skopová, Kamila: Velikonoční svátky o století zpátky aneb Jarní tradice v české domácnosti, Akropolis, Praha 2007, 1. vyd. 72 s., ISBN 978-80-86903-38-9, strana 10
18. Frolcová, Věra: Velikonoce v české lidové kultuře, Vyšehrad, Praha 2001, 1. Vyd., 280 s., ISBN 80-7021-503-8, strana 80
19. Frolcová, Věra: Velikonoce v české lidové kultuře, Vyšehrad, Praha 2001, 1. Vyd., 280 s., ISBN 80-7021-503-8, strany 83 a 89
20. Frolcová, Věra: Velikonoce v české lidové kultuře, Vyšehrad, Praha 2001, 1. Vyd., 280 s., ISBN 80-7021-503-8, strany 90 a 93
21. Pejml, Karel: Český lid. Praha 1941, strana 56
22. Langhammerová, Jiřina: Lidové zvyky. NLN, Praha 2004. 1. Vyd., 345 s. ISBN 80-7106-525-0, strany 68 a 73
23. Skopová, Kamila: Velikonoční svátky o století zpátky aneb Jarní tradice v české domácnosti, Akropolis, Praha 2007, 1. vyd. 72 s., ISBN 978-80-86903-38-9, strana 11
24. Langhammerová, Jiřina: Lidové zvyky. NLN, Praha 2004. 1. Vyd., 345 s. ISBN 80-7106-525-0, strana 76
25. Skopová, Kamila: Velikonoční svátky o století zpátky aneb Jarní tradice v české domácnosti, Akropolis, Praha 2007, 1. vyd. 72 s., ISBN 978-80-86903-38-9, strana 12
26. Skopová, Kamila: Velikonoční svátky o století zpátky aneb Jarní tradice v české domácnosti, Akropolis, Praha 2007, 1. vyd. 72 s., ISBN 978-80-86903-38-9, strana 13
27. Langhammerová, Jiřina: Lidové zvyky. NLN, Praha 2004. 1. Vyd., 345 s. ISBN 80-7106-525-0, strany 88 a 89
28. Skopová, Kamila: Velikonoční svátky o století zpátky aneb Jarní tradice v české domácnosti, Akropolis, Praha 2007, 1. vyd. 72 s., ISBN 978-80-86903-38-9, strany 50 a 68
29. Skalková, J.: Obecná didaktika, ISV, Praha 1999, 1. vyd., 295 s. ISBN 80-85866-33-1, 145 a 148

Baumann, Arnulf H.: Co by měl každý vědět o fílovství, Kalich, Praha 2000, ISBN 80-7017-205-3

Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona, česká biblická společnost, 1991, UBS-EPF 1991 - CET 053-50M, Podle ekumenického vydání z r. 1985

Frolcová, Věra: Velikonoce v české lidové kultuře, Vyšehrad, Praha 2001, 1. Vyd., 280 s., ISBN 80-7021-503-8

Frolec, Václav: Prostá krása. Vyšehrad, Praha 1984, 1. Vyd., 279 s.

Hastingsová, Selina: Ilustrovaná Bible pro děti, Příroda, Bratislava, 1995, 320 s., ISBN 80-07-00678-8

Langhammerová, Jiřina: Lidové zvyky. NLN, Praha 2004. 1. Vyd., 345 s. ISBN 80-7106-525-0

Musset, Jacques: Kniha o Bibli: Nový zákon, Albatros, Praha 1991, 1. vyd., 261 s. ISBN 80-00-00345-7

Pejml, Karel: český lid. Praha 1941

Pulec, Kryštof, Thdr.: Biblické dějiny pro nejmenší, vyd. 2., Praha 1990, KV Vilímk věděl, ISBN 80-900094-0-9

Skalková, J.: Obecná didaktika, ISV, Praha 1999 1. vyd., 295 s. ISBN 80-85866-33-1

Skopová, Kamila: Velikonoční svátky o století zpátky aneb Jarní tradice v české domácnosti, Akropolis, Praha 2007, 1. vyd. 72 s., ISBN 978-80-86903-38-9

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

1. príloha: Dotazník
2. príloha: Fotodokumentace
3. príloha: Lidová velikonoční řádla
4. příloha: Příběh o Moran parádnici
5. příloha: Křížovka
6. příloha: Pracovní list
7. příloha: Naše jarní píse
8. příloha: Tajemné psaní

1. příloha: Dotazník

Dotazník: Použití velikonočních motivů ve výuce na prvním stupni základní školy

Dobrý den,

jmenuji se Monika Hrdličková. Jsem studentkou Technické univerzity v Liberci. Studuji obor Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Nyní jsem v posledním ročníku a pracuji na diplomové práci s názvem Lidové zvyky a tradice.

Vyplnění tohoto dotazníku, určeného **pouze pro učitele vyučující na prvním stupni základní školy**, mi velice pomůže v mé práci. Vyplnění dotazníku trvá jen několik minut. **Dotazník je anonymní.**

V dotazníku prosím zakroužkujte pravdivou odpověď, pokud je Vám předkládán výběr z několika možností. V ostatních případech odpověď dopište.

Některé informace o Vás:

1. Pohlaví: muž žena

2. Jak dlouho již vykonáváte profesi učitele (pouze na prvním stupni):

a) do 5 let b) do 10 let c) více než 10 let

3. Vystudoval(a) jste obor Učitelství pro 1. stupeň? Ano Ne

Pokud ne, co jste vystudoval(a)? _____

Téma Velikonoce:

4. Zmíníte se ve výuce na prvním stupni ZŠ o období Velikonoc? Ano Ne

edem tech jednotlivé velikono ní motivy (Nap . zdobení kraslic,

6. Vysv tlujete flák m vznik Velikonoc? Ano Ne

7. Vykládáte flák m i o k es anském významu Velikonoc a pro ? Ano Ne

Lidové velikono ní zvyky a tradice:

8. P edvádíte si s d tmi n které lidové velikono ní zvyky? Ano Ne

9. Které lidové velikono ní zvyky a tradice by podle Vás bylo vhodné na prvním stupni Z^T p ipomenout?

10. Lidové velikono ní zvyky a tradice:

a) Zním velice dob e. b) Zním jen n které. c) Neznám.

11. Myslíte si, že dne-ní d ti mohou lidové velikono ní zvyky a tradice zaujmout?

Ano Ne

Zpracování velikono ních zvyk a tradic do výuky:

12. Myslíte si, že je ve -kolním vzd lávacím plánu va-í -koly vyhrazeno dostatek prostoru pro velikono ní zvyky a tradice? Ano Ne

13. Vytvo il(a) jste n kdy alespo jednoduchý projekt s tématem Velikonoce? Ano Ne

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

zrealizovat? Ano Ne

Děkujeme Vám za vyplnění dotazníku.

PDF
Complete

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

2. příloha: Fotodokumentace

Obrázek 1: Tvorba plakátu

Obrázek 2: Vyrábíme Moranu

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Obrázek 3: Výrobky ze sádky

Obrázek 4: Létěčka

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Obrázek 5: Smrt plave po vodě...

Obrázek 6: Létěčko u plotu školy

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Obrázek 7: Kruh z létěček

Obrázek 8: Vyzvání jara

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Obrázek 9: Pučící proutky

Obrázek 10: Cestou na louku

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Obrázek 11: Sběr přírodnin

Obrázek 12: Land art s názvem Cesta

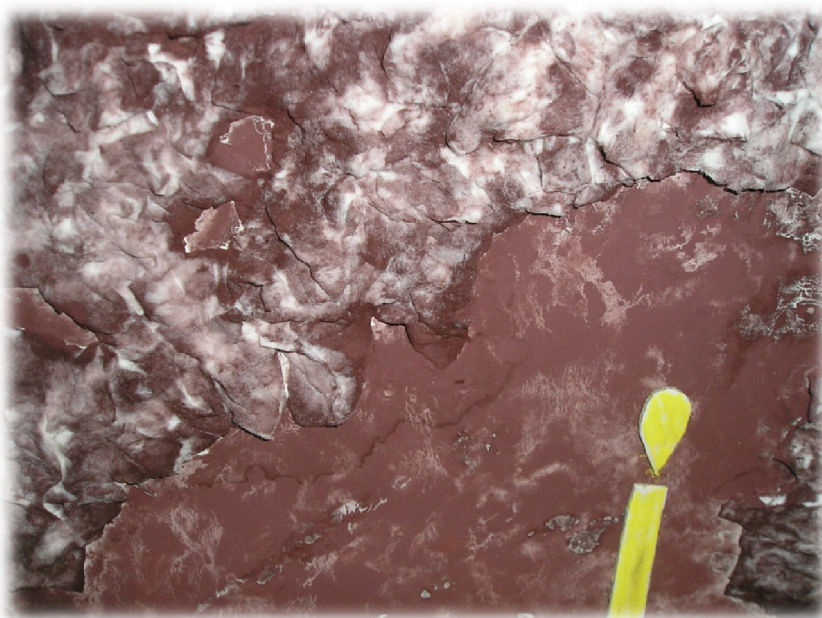
PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Obrázek 13: Krátká scénka - hledání pokladu

Obrázek 14: Reliéf: Jeskyně s paškálem

PDF
Complete

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Obrázek 15: Vystřihujeme vajíčka

Obrázek 16: Z hodiny českého jazyka

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Obrázek 17: Vajíčko před proškrabáváním

Obrázek 18: Malování pomlázkou

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Obrázek 19: Pohoštění na závěr projektu

Obrázek 20: Výstava

PDF
Complete

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

3. přehled: Lidová velikonoční říkadla

Trkaredou st edu
nerada p edu,
ráda spím,
co je dobrého,
v-ecko sním.

Smrt neseme ze vsi, nové léto do vsi,
Smrt plave po vod , nové léto k nám jede.

Smrt, smrt ukrutná
kyselica nechutná
kyselicu sníme
a smrt utopíme.

Smrt nesem ze vsi
má dlouhý fousy
nedáme jí zvoniti
afl nás bude honiti!
Húúú...

Smrt nesem ze vsi, nový líto do vsi,
bu te, páni, veseli, s ervenými vejci, s flutými mazanci.
Jakej je to mazanec, bez ko ení, bez vajec.
Bu te, páni, veseli, na tu smrtnou ned li.
Smrt jsme vám odnesli, nové léto p inesli.
Vítej líto líbezne, obilí ko zelené!

Kv tná ned le, kv tná ned le, kdes tak dlouho byla?
U studánky, u studánky ruce, nohy myla.
ím sis je utírala?
Tmate kem, líste kem, abych byla bílá.

Ty vod nko istá,
te e-z ran Pána Krista,
umývá-b ehy, ko eny, kamení,
umyj i moje h í-né stvo ení!

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

ha d'evem mu zvoníme.
Hdo ho vidíl, ha nám poví,
vo nev'rným Jidá-ovi.
Ó Jidá-i nev'rný, cák sto hu inil,
fle jsi Pána Krista fiid m prozradil?
Za to musí-v pekle ho ít,
s'ertem áblem se tam mo ít.
Hafl Jidá-e chytíme,
do vohn ho hodíme.

And l Pán , my se ptáme,
fle Pán Jeffí-leffí v hrob ,
oni ho jali, uk íflovali,
na Velkej pátek do hrobu dali.

Hody, hody, do Provody,
dejte vejce malovaný,
nedáte-li malovaný,
dejte aspo bílý,
slepi ka vám snese jiný!

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Moraně parádnici

Byla jednou jedna Morana a ta byla tuze velká parádnice. Každý den, sotva vstala, ufl stála u zrcadla. V n m se prohlíffela a okukovala, zkou-ela vydechovat sn hové vlo ky a zdobit se jinovatkou. Byla spí-e samotá ka, spole nost jí d lal pouze málomluvný Sn hulák a zatoulaný lední medv d, to byl ale p kný morous, místo, aby si s Moranou povídal, rad ji spal a spal. A tak si Morana musela najít n jakou zábavu sama. Jako práv te . No jo, ufl se zase nakrucuje, zkou-í si v-elijaké prapodivné -perky... T eba ten s hromobitím je zajímavý! A nebo ten s meluzínou! Kéfl by jich m la je-t víc! Ale... Kdo by jí je mohl vytvo ít? "Pouze dít !", zaburácel její hlas a potom zmizela ve vánici.

5. příloha: Křížovka

			1.	V	Ě	T	E	V	
		2.	J	E	H	N	Ě		
			3.	L	E	S			
K	R	A	J	I	N				
			5.	K	O	M	Í	N	
		6.	V	O	D	A			
		7.	H	N	Í	Z	D	A	
8.	L	É	T	O					
9.	V	E	J	C	E				
S	N	Ě	Ž	E	N	K	A		

1. Olist ná ást stromu.
2. Mlád ovce.
3. Místo, kde řijí srnci.
4. Vla-tovky p íletí z teplých ...
5. áp si tam staví hnízdo.
6. V teple se z ledu stane ...
7. Ptáci si staví ...
8. Po jaru p ijde ...
9. Pták sná-í ...
10. Kvete, kdyžl je je-t sníh.

1. Dopl správn mla ata:

K _____

Vep _____

Slepice _____

Ovce _____

Pes _____

2. Spoj správn :

Zajíc Hnízdo

Vla-ťovka U lidí

Srnec Chlívek

Ko ka Les

Koza Nora

3. Napi-, co v-echno pot ebuje rostlina ke svému řívotu:

4. Nakresli t i jarní kv tiny:

7. příloha: Naše jarní píseň

Jaro, jaro, ufl jsi tu,
kape voda z okapu,
na stě-u ufl ledy tají,
ufl to nikdo neutají,

Jaro, jaro, krásné jsi,
k i ím jako na lesy,
fle jsi jaro rozmilé,
kvetou kvítky, co by ne!

Na-í strouhou voda te e,
zima ufl nám neute e,
hodíme ji do í ky,
natrháme kytí ky.

Jaro, jaro, slunce h ej
a s námi si zazpívej,

rostlinky a zví átka,
zpívají si s námi taky,
odeřlenou sn řné mraky,
nakrmí svá d átka.

Milí žáci,

***Dnes je nutné vyrobit zajímavé umělecké dílo, které bude
zapotřebí k dalšímu pěknému úkolu, který se celý
odehraje v přírodě.***

***Budete každý pot ebovat jednu špejli, toaletní papír a do
kelímku trošku lepidla na tapety. Nakonec své dílo
m žete dobarvit vodovými barvami.***

***M li byste se pokusit vyrobit proutek s pupeny, z kterých
co nevid t vyrostou nové lístky.***

***Vrstvením toaletního papíru namo eného do lepidla na
tapety budete modelovat na špejli sv j proutek.***

P eji vám všem, a se vám práce vyda í,

Váš Jarní duch
